

1
Государственный
орден Ленина
БИБЛИОТЕКА
СССР
имени
В. И. ЛЕНИНА

РАБОТНИЦА і СЯЛЯНКА

№ 5

МАЙ

1952

+ 1 выкройка

Ва славу любімай Радзімы

СЕМ год мінула з таго часу, як Савецкая Армія пад геніяльным вадзіцельствам правадыра народаў Генералісімуса І. В. Сталіна атрымала сусветна-гістарычную перамогу над фашысцкай Германіяй.

У кожнага савецкага чалавека яшчэ зусім свежы ў памяці радасць і веліч светлага Дня перамогі. Лепшыя людзі заваявалі яе сваёй крывёй, бяспрыкладнай у гісторыі стойкасцю і гераізмам.

Народы ўсяго свету былі вызвалены Савецкім Саюзам ад фашысцкага рабства. Перамога над гітлераўскай Германіяй паказала, што няма такой сілы, якая магла-б перамагчы савецкую дзяржаву — дзяржаву, створаную В. І. Леніным і І. В. Сталіным.

Прайшоў зусім невялікі час, а як змянілася наша Радзіма, якія велізарныя поспехі бачым мы на кожным кроку!

Пад мудрым кіраўніцтвам партыі Леніна — Сталіна па ўсёй краіне ідзе натхнёная творчая работа. Савецкі Саюз узводзіць велічныя высотныя будынкі, стварае гіганцкія будоўлі камунізма, пераўтварае прыроду.

Непазнавальнаю стала і наша рэспубліка. Чыё сэрца не напоўніцца радасцю пры выглядзе новага Мінска, узнятага з руін і попелу! Гары і сёлы Савецкай Беларусі пры брацкай дапамозе народаў Савецкага Саюза і ў першую чаргу вялікага рускага народа сталі прыгажэйшыя, чым былі да вайны.

На няўхільным уздыме знаходзіцца народная гаспадарка нашай краіны. Усё большых поспехаў дабываюцца рабочыя і работніцы прамысловасці і транспарту, працаўнікі сельскай гаспадаркі.

Паспяхова выканан план пасляваеннай сталінскай пяцігодкі і народнагаспадарчы план 1951 года. Выпуск прамысловай прадукцыі ў нашай краіне больш чым удвая перавысіў прадукцыю нерадваннага, 1940 года. Вялікіх поспехаў дасягнула і прамысловасць Беларускай ССР. За пасляваенныя гады выпуск прамысловай прадукцыі ў рэспубліцы павялічыўся больш чым у шэсць разоў. У прамысловасці і сельскай гаспадарцы, у навуцы і культуры савецкі народ дабіўся за мінулыя сем год выдатных перамог.

Большэвіцкая партыя, савецкі ўрад і асабіста таварыш Сталін праяўляюць нястомныя клопаты аб росце добрабыту працоўных. Пяць разоў за пасляваенныя гады праведзена зніжэнне цэн на тавары масавага спажывання. У гэты самы час у капіталістычных краінах цэны на харчовыя і прамысловыя тавары няспынна растуць.

Савецкі народ пяшчотна любіць і як зяніцу вока беражэ сваю Радзіму. Гарачы патрыятызм савецкіх людзей праяўляецца ўсюды і ва ўсім. З велізарным поспехам паўсямесна прайшла падпіска на новую Дзяржаўную пазыку. Адаючы свае працоўныя зберажэнні ў пазыку дзяржаве для далейшага развіцця народнай гаспадаркі, савецкія людзі яшчэ раз дэманструюць сваю бязмежную адданасць сацыялістычнай Радзіме, якая ўпэўнена ідзе ўперад, да камунізма.

Справай чэсці, доблесці і гераіства з'яўляецца для со-

вецкіх людзей праца. Аб гэтым ярка сведчаць і пісьмы нашых чытачоў.

«Я аддаю вытворчасці ўсё свае веды і работай сваёй умацоўваю любімую Радзіму. Штодня выконваю зменную норму на 250—300 процантаў, дабіваюся эканоміі сыравіны і выдатнай якасці прадукцыі» — піша ў рэдакцыю работніца Магілёўскага лакамабільнага завода Мар'я Асколкіна.

«Я працую на чатырох машынах замест трох і кожны дзень значна перавыконваю заданне. У мінулым годзе выканала свой план на 150 процантаў, у гэтым годзе дам не менш 160 процантаў пры выдатнай якасці прадукцыі» — піша работніца Гродзенскай табачнай фабрыкі комсамолка Яўгенія Кісель.

У гэтых пісьмах за сухімі фактамі і лічбамі адчуваюцца клопаты простага савецкага чалавека аб сваёй краіне і яе працвітання. Клопаты аб росце магутнасці сваёй Радзімы магчымы толькі ў такой краіне, дзе няма капіталістаў і памешчыкаў, дзе рабочыя і сяляне з'яўляюцца поўнаўладнымі гаспадарамі сваёй дзяржавы, свайго жыцця. Гэтыя клопаты ёсць яркая праява савецкага патрыятызма. Савецкія людзі добра ведаюць, што іх стаханаўская праца — дастойны ўклад у справу ўмацавання міру.

У нашай рэспубліцы, як і па ўсёй краіне, разгортваецца сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне народнагаспадарчага плана 1952 года. На прадпрыемствах і новабудоўлях тысячы работніц бяруць абавязацельствы павысіць прадукцыйнасць працы, знізіць сабекошт прадукцыі, палепшыць якасць. Савецкі чалавек — гаспадар свайму слову, і ўзятае абавязацельства будзе выканана.

Па калгасах рэспублікі зараз у самым разгары палявыя работы. Працаўнікі сацыялістычнай сельскай гаспадаркі змагаюцца за стварэнне багацця прадуктаў харчавання для насельніцтва і сыравіны для прамысловасці. У вырашэнні гэтай ганаровай задачы вялікая роля належыць жанчыне.

За апошнія гады ў калгасах і саўгасах рэспублікі вырастае вялікая армія жанчын — перадавікоў сацыялістычнага земляробства. Яны нястомна змагаюцца за павышэнне ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, за рост прадукцыйнасці грамадскай жывёлагадоўлі. Вельмі важна, каб гэтыя знатныя людзі вёскі не толькі паказвалі прыклад у рабоце, але і не заставаліся абыякавымі да працы другіх.

Цэнтральны Камітэт Усесаюзнай Комуністычнай партыі большэвікоў заклікае рабочых, сялян і інтэлігенцыю Савецкага Саюза змагацца за новыя магутны ўздым эканомікі і культуры нашай вялікай сацыялістычнай Радзімы, за далейшы рост магутнасці савецкай дзяржавы; шырэй разгортваць сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне народнагаспадарчага плана 1952 года.

Жанчыны Савецкай Беларусі! Выканаем з гонарам гэты Заклік партыі Леніна — Сталіна — натхніцеля і арганізатара нашых перамог!

Завод імя Кірава. Стаханаўка-шліфоўшчыца М. Тукач (злева) аглядае дэталі, апрацаваную адной з яе лепшых вучаніц Т. Кукарэка.

КІРАЎЦЫ

ЦЕПЛИМ праменнем майскага сонца заліты прасторныя карпусы станкабудаўнічага завода імя Кірава. Зеленае заводскі парк, разбіваюцца новыя клумбы.

У пачатку 1947 года завод прыступіў да выпуску вертыкальна-працяжных станкоў з цягавым намаганнем у 5 тон і з таго часу пайшоў далёка ўперад, выпускаючы дзесяткі розных тыпаў станкоў. Станкі завода з маркай «Мінск» працуюць на многіх прадпрыемствах Савецкага Саюза.

Завод прымаў удзел ва многіх міжнародных выстаўках прамысловай прадукцыі: у Фінляндыі, Польшчы, Балгарыі, Германскай дэмакратычнай рэспубліцы, Індыі і інш.

Галоўны канструктар завода т. Талака, вядучы канструктар І. Бемякоў, канструктары Лебедзеў, Натансон, Язгур, Шнакоўскі стварылі рад высокапрадукцыйных, тэхнічна дасканалых станкоў.

Вось некалькі водгукаў аб нашых станках: «Чатыры станкі мадэлі 7520-С6 працуюць на Чэлябінскім заводзе імя Кірава два з паловай гады на аўтаматычным цыкле бесперабойна. Станкі зручны ў абслугоўванні, маюць аўтаматызацыю ўсіх рухаў пры забяспечанні высокай прадукцыйнасці» — піша нам галоўны інжынер завода тав. Маргуліс.

«Станкі завода імя Кірава вельмі зручны ў абслугоўванні, працуюць безадказна, у 2—3 разы павялічваюць прадукцыйнасць супроць станкоў замежных фірм» — паведамляе галоўны інжынер Мінскага трактарнага завода тав. Абухаў.

Зараз завод асвойвае рад новых высокапрадукцыйных станкоў, у тым ліку і першыя, вынайзеныя ў Савецкім Саюзе, станкі няспыннага працягвання.

Аднак галоўная наша гордасць — моцна згуртаваны калектыў рабочых,

канструктараў, тэхнолагаў, майстроў, якія з радасцю аддаюць усе свае сілы, каб стварыць любімай Радзіме яшчэ больш удасканаленыя машыны.

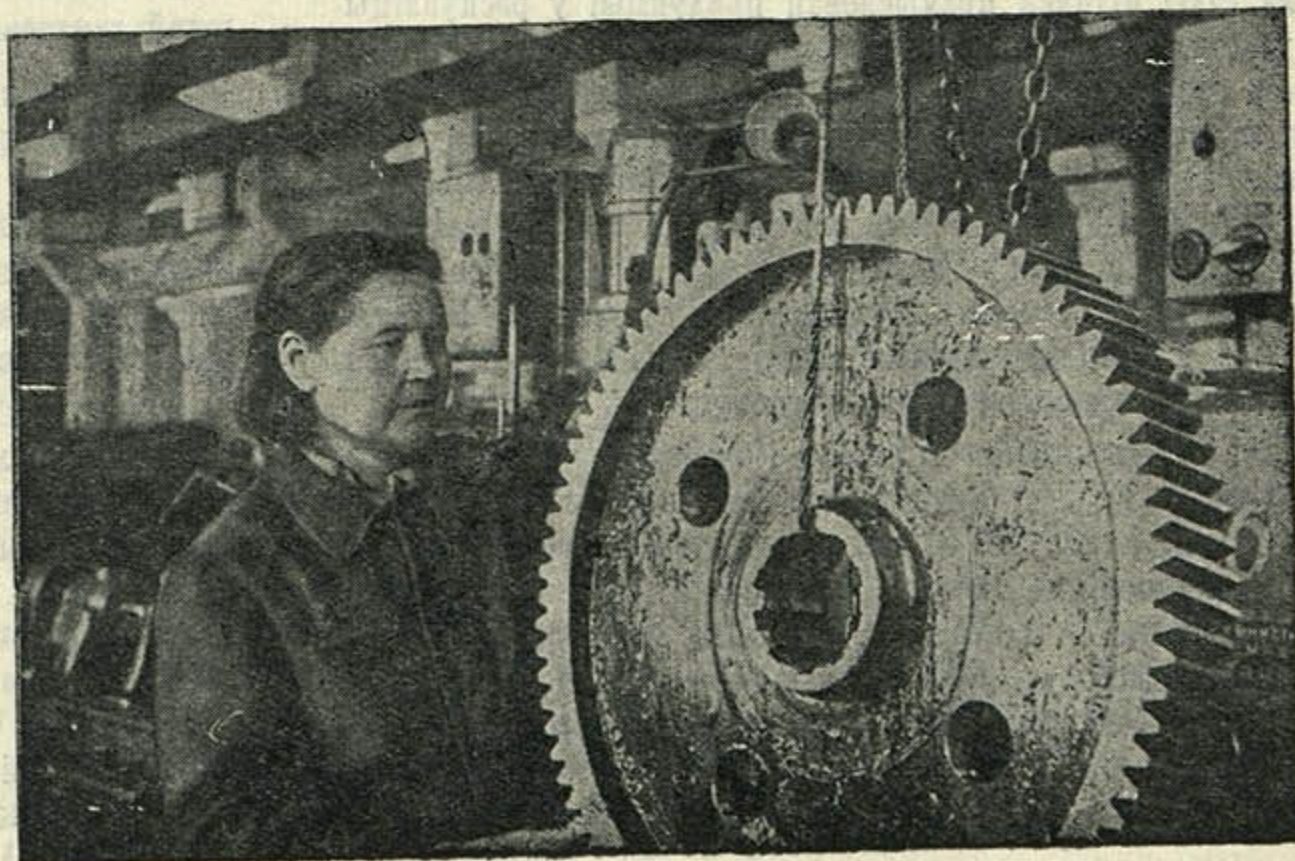
Нашы ліцейшчыкі дабіліся высокай прадукцыйнасці працы. Начальнік цэха Мілаў, тэхнолаг Пракоф'еў, майстар стрыжнёвага аддзялення Скарыніна, фармоўшчыкі Каборда, Жукава, Серыкава, заліўшчыкі Маскаеў, Кішыцкі і многія іншыя забяспечылі пераход цэха на калектыўную стыханаўскую працу. Ужо два гады як у цэху няма такога рабочага, які-б не выконваў нормы. У два разы павялічылася здыманне ліцця з квадратнага метра фармовачнай плошчы, узрасла творчая ініцыятыва.

Гэтыя поспехі дасягнуты дзякуючы няспыннай вучобе, удасканаленню тэхнічных ведаў, шырокаму ўкараненню перадавых метадаў працы.

Слесар-інструментальшчык І. Вайцяховіч унёс рад каштоўных рацыяналізатарскіх прапаноў. Ён паспяхова ўкараняе новы высокапрадукцыйны метал апрацоўкі гідрапанеляў серыйнага станка. Па яго ініцыятыве зроблен спецыяльны кандуктар для свідравання ротарных пласцінак да такарных станкоў з гідраўлічным прыводам. Акрамя гэтага, Вайцяховіч — актыўны грамадскі работнік, старшыня цэхавага і член заводскага камітэта.

Завод імя Кірава. Адна з старэйшых работніц завода стыханаўка-фрэзероўшчыца Б. Леонас.

Фото А. Дзіглава

Заслужанай славай і аўтарытэтам карыстаецца шліфоўшчыца трэцяга механічнага цэха Мар'я Тукач. На завод яна прышла сем год таму назад і зараз з'яўляецца адной з лепшых шліфоўшчыц. За апошнія гады яна навучыла сваёй прафесіі многіх маладых работніц, сярод якіх — Зінаіда Казлова, Тацяна Кукарэка. Нядаўна М. Тукач і З. Казлова прыняты кандыдатамі ў члены ВКП(б).

Лепшая стрыжнёўшчыца ліцейнага цэха Мар'я Жарко першай пачала спаборніцтва за выдатную якасць. Вырабляючы стрыжні ў спецыяльных вытрахных скрынях, яна на многіх дэталях, асабліва на каробцы хуткасейсерыйнага станка, у два разы павялічыла прадукцыйнасць пры выдатнай якасці. М. Жарко каля года трымае пяршынства ў сацыялістычным спаборніцтве горада па прафесіях. Не партрэт упрыгожвае гарадскую Дошку гонару.

З вялікай любоўю і натхненнем працуе на заводзе інжынерам-канструктарам Галіна Крывенка. Яна дасканала авалодала не толькі сваёй складанай прафесіяй, але прымае актыўны ўдзел у асваенні і выпуску станкоў.

Лепшая стаханаўка завода Браніслава Леонас выдатна авалодала прафесіяй зубарэзчыцы. Прадуючы адначасова на 4 — 6 зубарэзных станках, яна ў 2 —

Завод імя Кірава. Загадчыца інструментальнага лабараторнага аддзела тэхнічнага кантролю Л. Смірнова.

3 разы перавыконвае нормы. Б. Леонас за кошт скарачэння міжрамонтнага перыяда работы станкоў зэканоміла дзяржаве больш 5 тысяч рублёў.

Антаніна Рамеснікава ўнесла прапанову прымяняць падвойны электрод. Зараз усе электразваршчыкі завода скарацілі прастоі на 10 — 15 проц.

Тэхнік-канструктар Лідзія Белякова ўзначальвае мастацкую бібліятэку завода, у якой налічваецца больш 3000 кніг і пастаяннымі чытачамі якой з'яўляюцца больш 400 кіраўцаў. У тэхнічнай бібліятэцы завода таксама некалькі тысяч кніг. Не актыўным чытачом з'яўляецца тэхнік Валянціна Мілько, якая без адрыву ад вытворчасці вучыцца на вячэрнім аддзяленні Політэхнічнага інстытута імя Сталіна і хутка атрымае дыплом інжынера.

Тэхнічная вучоба садзейнічае росту кваліфікацыі рабочых, майстроў, тэхнолагаў, канструктараў, узнімае іх актыўнасць і ініцыятыву.

Усё шырэй разгортваецца на заводзе сацыялістычнае спаборніцтва за датэрміновае выкананне дзяржаўнай праграмы гэтага года па выпуску яшчэ больш тэхнічна ўдасканаленых, прадукцыйных машын.

Л. ЮШПЭ,
сакратар партбюро завода імя Кірава

Новая партыя самазвалаў Мінскага аўтамабільнага завода перад адпраўкай на сталінскія будоўлі.

Фото В. Лупейкі (БелТА)

У абарону дзяцей

МІЖНАРОДНАЯ канферэнцыя ў абарону дзяцей — выдатны факт у справе ўмацавання міру ва ўсім свеце.

Мне давялося ўдзельнічаць у рабоце гэтай канферэнцыі ў складзе дэлегацыі Савецкага Саюза, куды ўваходзілі віднейшыя вучоныя, педагогі, пісьменнікі, урачы, артысты, профсаюзныя дзеячы і настаўнікі.

З моманту сустрэчы нашай дэлегацыі на аэрадроме Вены прадстаўнікамі Усеаўстрыйскага таварыства ў абарону дзяцей і потым, да самага заканчэння канферэнцыі, савецкая дэлегацыя карысталася нязменнай увагай. Да нас падыходзілі паасобныя дэлегаты, а таксама дэлегацыі, віталіся, паціскалі рукі, прасілі аўтографы, дарылі на памяць кнігі нашых пісьменнікаў, перакладзе-

ныя на замежную мову, дзіцячыя малюнкi, фатаграфіі, грамафонныя пласцінкі, адкрыткі і да т. п.

Канферэнцыя адбывалася ў зале венскай кансерваторыі, на франтоне якой быў умацаваны велізарны партрэт траіх дзяцей: беллага, жоўтага і чорнага. З 12 па 16 красавіка 1952 года абмяркоўваўся даклад «Што можна зрабіць для абароны дзяцей ва ўмовах захавання міру» і тры садаклады (аб ахове здароўя, аб адукацыі і аб выхаванні дзяцей).

На пленарных паседжаннях выступіла больш 60 дэлегатаў амаль ад усіх краін. Многія, каб дабрацца да Вены, прарабілі шлях у тысячы кіламетраў. ехалі па 5—6 тыдняў, пераадолелі шматлікія перашкоды, якія стваралі для іх рэакцыйныя ўрады. Так, дэле-

гацыі Чылі і Гватэмалы прыехалі толькі ў апошні дзень канферэнцыі і то не ў поўным складзе. Велізарныя цяжкасці пераадолела японская дэлегацыя. Дэлегацыя ЗША выехала ў Еўропу інкогніто. Дэлегатка з Судана расказвала, што іх жанчыны, пазбаўленыя ўсіх правоў, не маглі свабодна прыехаць на Міжнародную канферэнцыю. Дэлегатка Паўднёвай Афрыкі паведаміла, што дэлегатаў-туземцаў яе краіны не пусцілі, што яна — адзіны дэлегат ад чорнай паўднёвай Афрыкі і то толькі таму, што з'яўляецца еўрапейкай.

Жахам вее пры адной думцы аб тым, што палова ўсіх дзяцей Ірана мае трахому, воспу, малярыю і іншыя хваробы, што каланізатары чорнай Афрыкі добра паставілі ўлік жывёлы, але не цікавяцца побытам людзей, што ў краінах Лацінскай Амерыкі, заняволёных імперыялістамі ЗША, грудным дзецям маці даюць чай, матэ і рамашку, бо, знясіленыя цяжкой працай, не маюць малака ў сваіх грудзях. У краінах, якія дастаўляюць свету пшаніцу, мяса і масла, нехапае ў дзіцячым рацыёне бялкоў. Пяці-шасцігадовыя дзеці вымушаны зарабляць сабе на хлеб, выконваючы непасільныя работы, якія смерцельна падрываюць арганізм. Сотні мільёнаў дзяцей растуць у цемры і невуцтве.

За апошнія 15 год навука пайшла далёка ўперад, але дзіцячая смертнасць павялічылася. Капіталістычныя краіны выкарыстоўваюць свае бюджэты на падрыхтоўку або вядзенне войнаў. Пытанні аховы здароўя і асветы іх не цікавяць.

Дэлегаты раскрылі на канферэнцыі малюнак эканамічнага і палітычнага заняволення многіх краін кучкай амерыканскіх імперыялістаў. Кубінскі дэлегат расказаў, што для сям'і з чатырох чалавек неабходна зарабляць мінімум 200 долараў у месяц, але такога заробтку не мае 2/3 насельніцтва Кубы. Матэрыяльнае становішча працоўных дрэннае. З сотні нарадзіўшыхся 85 памірае, не дасягнуўшы і года.

Дэлегат Мексікі паведаміў, што амерыканскія імперыялісты рабуюць іх краіну, іх нацыянальныя багацці, тым часам як для 44,4% дзяцей устаноўлена ступень знесілення. Дэлегат Ірана, імам мусульманскай царквы Саід Алі Акман Боргей нарысаваў жудасны малюнак абрабавання яго краіны англа-амерыканскімі імперыялістамі. Янкi прымусілі ўрад траціць грошы на ўзбраенне і будаўніцтва ваенных баз,

Турысты, якія наведваюць Алжыр у сваіх раскошных машынах, знаходзяць гэтую карціну «малюнічай». Але цяганне маленькага брата або сястры на працягу ўсяго дня на сваёй спіне не замяняе школы.

(Рэпрадукцыя з французскай газеты «Юманітэ»)

тады як 85% дзяцей памірае, не да-
жыўшы да 15 год, а школу можа на-
ведваць толькі 10%.

Жуан Куснір, аргентынскі дэлегат,
расказваў, што Аргентына, апрача сваіх
16 мільёнаў насельніцтва, магла-б
пракарміць яшчэ 80 мільёнаў людзей.
Аднак, дастаўляючы свету пшаніцу,
мяса, масла, фрукты, яна не мае пра-
дуктаў для сябе. У ёй 800 тысяч зня-
сіленых дзяцей. Школ нехапае, і 48%
дзяцей не вучыцца. Смяротнасць сярод
дзяцей дасягае 160 на 1000. У некато-
рых месцах на 80 тысяч насельніцтва
ёсць толькі адзін урач. Да таго-ж там
лягчэй нарадзіць дзіця, чым яго за-
рэгістраваць.

У Бразіліі, сельскагаспадарчай краі-
не, заўсёды нехапае асноўных пра-
дуктаў. Капіталісты, каб падтрымаць
высокія цэны, выліваюць малако ў
раку або раздаюць коням жакейскага
клуба, а сялянскія дзеці амаль не
бачаць малака. Доктар Белоза пісаў:
«20 мільёнаў жыхароў паўночнага за-
хаду краіны не ведаюць, што такое
пшанічны хлеб, бразільскія сяляне не
ядуць малочных вырабаў». Галоўным
прадуктам харчавання з'яўляецца
пшанная каша або мука-маніёка, змя-
шаная з вадой.

Дэлегаты лаціна-амерыканскіх краін
расказалі, да чаго прывяла праамеры-
канская палітыка іх урадаў. Злучаныя
Штаты Амерыкі сталі сімвалам реак-
цыі і жудаснага заняволення працоў-
ных.

Капіталізм стварыў проціпратуральнае
становішча — у багатых прыроднымі
рэсурсамі краінах насельніцтва галадае,
не мае жылля і адзення. Дасягненні
медыцынскай навукі накіраваны на
знішчэнне дзяцей. Амерыканскія за-
бойцы раскідваюць чуму і халеру ў
Карэі і Кітаі, падваргаючы небяспецы
эпідэміі увесь свет.

Выступленні прадстаўнікоў Карэі,
В'етнама, Кітая дэлегаты канферэнцыі
сустрэлі бурнымі апладысмантамі. Зал
востра рэагаваў на прыведзеныя ім
факты злачыннай бактэрыялагічнай
вайны ў Карэі, зверстваў амерыканскіх
салдат. Многія дэлегаты плакалі, не-
каторыя члены амерыканскай дэлега-
цыі сядзелі, закрыўшы рукамі твар,
таму што ён палаў ад сорама і гань-
бы за злачэйствы амерыканскіх ім-
перыялістаў.

Не менш узрушальным было вы-
ступленне юрыста-дэмакрата італьянца
Луіджы Кавальеры, які пабыў у
Карэі. «Я гавару, як відавочца бактэ-
рыялагічнай вайны, зруйнаванняў,
масавых забойстваў і варварскіх ката-
ванняў» — пачаў свой расказ Каваль-
еры, і зал замёр ад пачутых жахаў.
Калі італьянец закончыў прамову во-

клічам: «Няўжо мае трое маленькіх
дзяцей, няўжо вашы дзеці павінны па-
знаць усе жахі вайны? Даволі
войн!» — увесь зал устаў, і гром апла-
дысментнаў патрос сцены старажытнага
будынка, якому ўпершыню давялося
ўбачыць столькі людзей, сабраўшыхся
бараніць дзяцей ад вайны.

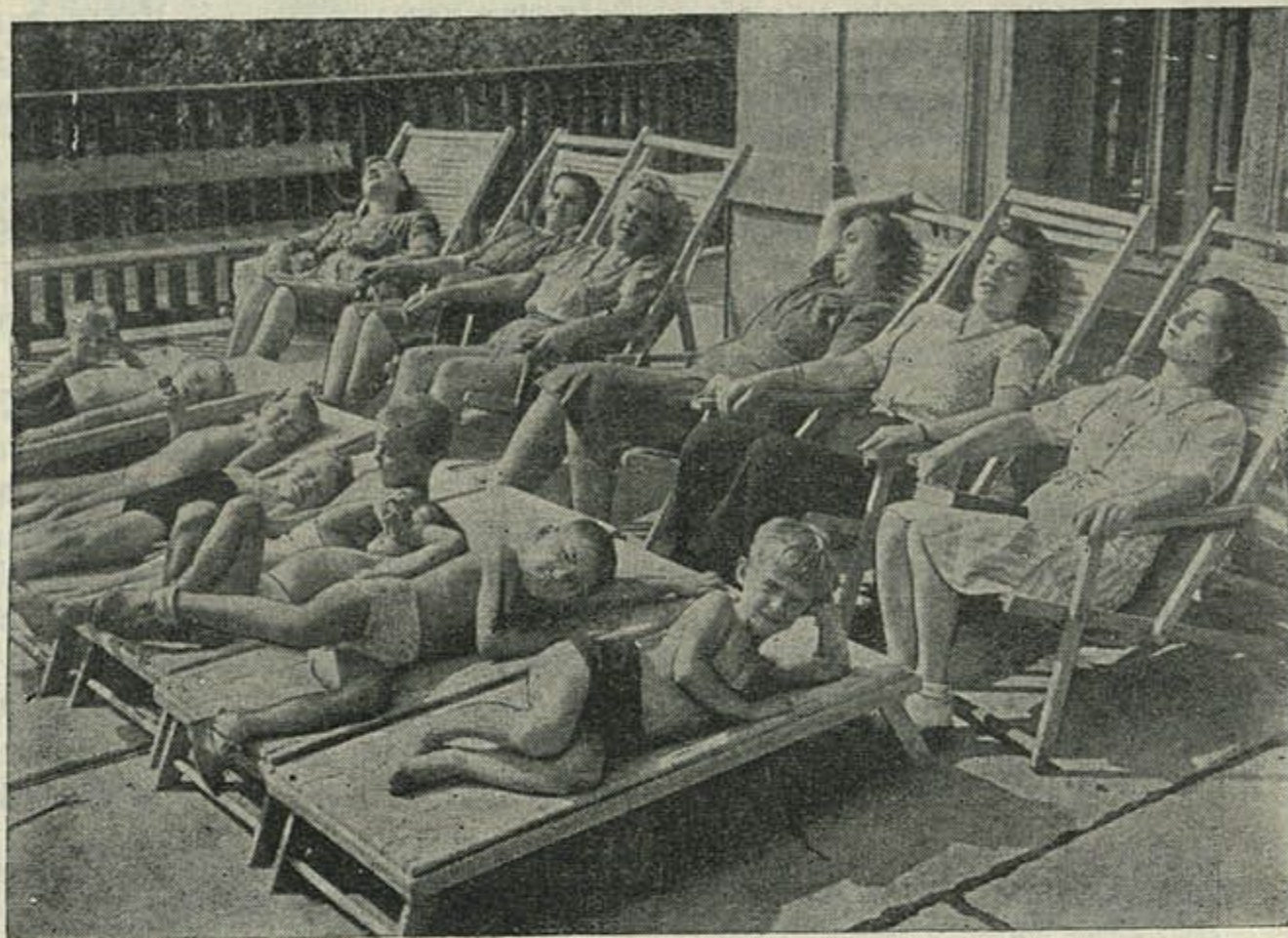
Дэлегаты ўстаюць і хвілінным маў-
чаннем ушаноўваюць памяць 300 ты-
сяч карэйскіх дзяцей, забітых амеры-
канскімі інтэрвентамі.

На канферэнцыі было многа гасцей,
прадстаўнікоў дэмакратычных аргані-
зацый, журналістаў. Ідэя абароны дзя-

цяў — наша традыцыя, закладзеная
вялікім Леніным яго першым дэкрэтам
аб ахове правоў маці і дзіцяці яшчэ
ў пачатку 1918 года.

Дакладчык на канферэнцыі француз-
скі прафесар Гюстаў Манэ прывёў вы-
казванне аднаго дэлегата, які наведваў
СССР: «Я заўважыў там існаванне
прывілеяванага класа — такім класам
з'яўляюцца дзеці».

Дэлегаты цікавіліся, як мы за такі
кароткі час дабіліся выдатных поспе-
хаў. Тав. Парфёнава паясніла, што наш
урад на працягу раду год большую
частку бюджэта адводзіць будаўніцтву,

Новая здраўніца профсаюзаў для маці з дзецьмі ў Камянецкім Шанове
(Чэхаславакія). Маці з дзецьмі адпачываюць на тэрасе

цей прыцягнула ўвагу сумленных лю-
дзей усяго свету. Тым больш незразу-
мелы адносіны да Міжнароднай канфе-
рэнцыі ў абарону дзяцей так званага
«Міжнароднага чырвонага крыжа», які
не знайшоў патрэбным прыслаць сваіх
прадстаўнікоў, г. зн. практычна ад-
мовіўся прыняць удзел у вырашэнні
пытанняў абароны дзяцей і іх будучыні.

Інакш прагучэлі выступленні дэлега-
таў з краін народнай дэмакратыі, Кі-
тая, Германскай дэмакратычнай рэспуб-
лікі, дзе за кароткі тэрмін прароблена
велізарная работа па расшырэнню на-
роднай адукацыі і аховы здароўя, раз-
віццю навукі і нацыянальнай куль-
туры, палепшэнню матэрыяльнага
добрабыту працоўных.

Асаблівую цікавасць выклікала вы-
ступленне кіраўніка савецкай дэле-
гацыі т. Парфёнавай, якая расказала
аб стане адукацыі, выхавання і аховы
здароўя дзяцей у Савецкім Саюзе.
У нашага маладога пакалення самае
шчаслівае дзяцінства. Клопаты аб дзе-

тады як капіталістычныя краіны
амаль увесь свой бюджэт выкарыстоў-
ваюць на ваенныя мэты.

Міжнародная канферэнцыя адзіна-
душна прыняла Зварот да мужчын і
жанчын усяго свету і рэзалюцыі па
дакладах аб уплыве літаратуры, друку,
радыё, кіно і мастацтва на культурнае
і маральнае развіццё дзяцей, аб здароўі
дзяцей, аб іх адукацыі, асудзіла бактэ-
рыялагічную вайну, патрабавала ад
урадаў павялічыць асігнаванні на па-
трэбы дзяцей за кошт скарачэння ваен-
ных бюджэтаў і намеціла правесці
1 чэрвеня магутную маніфестацыю ў
абарону дзяцей.

Канферэнцыя ўсіх краін свету ў
абарону дзяцей — выдатная з'ява ў
міжнародным руху за мір. Яна падры-
вае планы падпальшчыкаў вайны і
стварае сур'ёзную перашкоду для агрэ-
сараў.

В. ПУШКАРЗВІЧ,
заслужаны настаўнік школы БССР

У абарону дзяцей

МІЖНАРОДНАЯ канферэнцыя ў абарону дзяцей — выдатны факт у справе ўмацавання міру ва ўсім свеце.

Мне давялося ўдзельнічаць у рабоце гэтай канферэнцыі ў складзе дэлегацыі Савецкага Саюза, куды ўваходзілі віднейшыя вучоныя, педагогі, пісьменнікі, урачы, артысты, профсаюзныя дзеячы і настаўнікі.

З моманту сустрэчы нашай дэлегацыі на аэрадроме Вены прадстаўнікамі Усеаўстрыйскага таварыства ў абарону дзяцей і потым, да самага заканчэння канферэнцыі, савецкая дэлегацыя карысталася нязменнай увагай. Да нас падыходзілі паасобныя дэлегаты, а таксама дэлегацыі, віталіся, паціскалі рукі, прасілі аўтографы, дарылі на памяць кнігі нашых пісьменнікаў, перакладзе-

ныя на замежную мову, дзіцячыя малюнкi, фатаграфіі, грамафонныя пласцінкі, адкрыткі і да т. п.

Канферэнцыя адбывалася ў зале венскай кансерваторыі, на франтоне якой быў умацаваны велізарны партрэт траіх дзяцей: белага, жоўтага і чорнага. З 12 па 16 красавіка 1952 года абмяркоўваўся даклад «Што можна зрабіць для абароны дзяцей ва ўмовах захавання міру» і тры садаклады (аб ахове здароўя, аб адукацыі і аб выхаванні дзяцей).

На пленарных паседжаннях выступіла больш 60 дэлегатаў амаль ад усіх краін. Многія, каб дабрацца да Вены, прарабілі шлях у тысячы кіламетраў. ехалі па 5—6 тыдняў, пераадолелі шматлікія перашкоды, якія стваралі для іх рэакцыйныя ўрады. Так, дэле-

гаты Чылі і Гватэмалы прыехалі толькі ў апошні дзень канферэнцыі і то не ў поўным складзе. Велізарныя цяжкасці пераадолела японская дэлегацыя. Дэлегацыя ЗША выехала ў Еўропу інкогніто. Дэлегатка з Судана расказвала, што іх жанчыны, пазбаўленыя ўсіх правоў, не маглі свабодна прыехаць на Міжнародную канферэнцыю. Дэлегатка Паўднёвай Афрыкі паведаміла, што дэлегатаў-туземцаў яе краіны не пусцілі, што яна — адзіны дэлегат ад чорнай паўднёвай Афрыкі і то толькі таму, што з'яўляецца еўрапейкай.

Жахам вее пры адной думцы аб тым, што палова ўсіх дзяцей Ірана мае трахому, воспу, малярыю і іншыя хваробы, што каланізатары чорнай Афрыкі добра паставілі ўлік жывёлы, але не цікавяцца побытам людзей, што ў краінах Лацінскай Амерыкі, заняволеных імперыялістамі ЗША, грудным дзецям маці даюць чай, матэ і рамашку, бо, знясіленыя цяжкой працай, не маюць малака ў сваіх грудзях. У краінах, якія дастаўляюць свету пшаніцу, мяса і масла, нехапае ў дзіцячым рацыёне бялкоў. Пяці-шасцігадовыя дзеці вымушаны зарабляць сабе на хлеб, выконваючы непасільныя работы, якія смерцельна падрываюць арганізм. Сотні мільёнаў дзяцей растуць у цемры і невуцтве.

За апошнія 15 год навука пайшла далёка ўперад, але дзіцячая смяротнасць павялічылася. Капіталістычныя краіны выкарыстоўваюць свае бюджэты на падрыхтоўку або вядзенне войн. Пытанні аховы здароўя і асветы іх не цікавяць.

Дэлегаты раскрылі на канферэнцыі малюнак эканамічнага і палітычнага заняволення многіх краін кучкай амерыканскіх імперыялістаў. Кубінскі дэлегат расказаў, што для сям'і з чатырох чалавек неабходна зарабляць мінімум 200 долараў у месяц, але такога заробтку не мае 2/3 насельніцтва Кубы. Матэрыяльнае становішча працоўных дрэннае. З сотні нарадзіўшыхся 85 памірае, не дасягнуўшы і года.

Дэлегат Мексікі паведаміў, што амерыканскія імперыялісты рабуюць іх краіну, іх нацыянальныя багацці, тым часам як для 44,4% дзяцей устаноўлена ступень знесілення. Дэлегат Ірана, імам мусульманскай царквы Саід Алі Акман Боргей нарысаваў жудасны малюнак абрабавання яго краіны англа-амерыканскімі імперыялістамі. Янкi прымусілі ўрад траціць грошы на ўзбраенне і будаўніцтва ваенных баз,

Турысты, якія наведваюць Алжыр у сваіх раскошных машынах, знаходзяць гэтую карціну «маляўнічай». Але цяганне маленькага брата або сястры на працягу ўсяго дня на сваёй спіне не замяняе школы.

(Рэпрадукцыя з французскай газеты «Юманітэ»)

тады як 85% дзяцей памірае, не дажыўшы да 15 год, а школу можа наведваць толькі 10%.

Жуан Куснір, аргентынскі дэлегат, расказваў, што Аргентына, апрача сваіх 16 мільёнаў насельніцтва, магла б пракарміць яшчэ 80 мільёнаў людзей. Аднак, дастаўляючы свету пшаніцу, мяса, масла, фрукты, яна не мае прадуктаў для сябе. У ёй 800 тысяч знясіленых дзяцей. Школ нехапае, і 48% дзяцей не вучыцца. Смяротнасць сярод дзяцей дасягае 160 на 1000. У некаторых месцах на 80 тысяч насельніцтва ёсць толькі адзін урач. Да таго-ж там лягчэй нарадзіць дзіця, чым яго зарэгістраваць.

У Бразіліі, сельскагаспадарчай краіне, заўсёды нехапае асноўных прадуктаў. Капіталісты, каб падтрымаць высокія цэны, выліваюць малако ў раку або раздаюць коням жакейскага клуба, а сялянскія дзеці амаль не бачаць малака. Доктар Белоза пісаў: «20 мільёнаў жыхароў паўночнага захаду краіны не ведаюць, што такое пшанічны хлеб, бразільскія сяляне не ядуць малочных вырабаў». Галоўным прадуктам харчавання з'яўляецца пшонная каша або мука-маніёка, змяшаная з вадой.

Дэлегаты лаціна-амерыканскіх краін казалі, да чаго прывяла праамерыканская палітыка іх урадаў. Злучаныя Штаты Амерыкі сталі сімвалам рэакцыі і жудаснага заняволення працоўных.

Капіталізм стварыў проціпратуральнае становішча — у багатых прыроднымі рэсурсамі краінах насельніцтва галадае, не мае жылля і адзення. Дасягненні медыцынскай навукі накіраваны на знішчэнне дзяцей. Амерыканскія забойцы раскідваюць чуму і халеру ў Карэі і Кітаі, падваргаючы небяспецы эпідэміі увесь свет.

Выступленні прадстаўнікоў Карэі, В'етнама, Кітая дэлегаты канферэнцыі сустрэлі бурнымі апладысмантамі. Зал востра рэагаваў на прыведзеныя ім факты злачыннай бактэрыялагічнай вайны ў Карэі, зверстваў амерыканскіх салдат. Многія дэлегаты плакалі, некаторыя члены амерыканскай дэлегацыі сядзелі, закрывшы рукамі твар, таму што ён палаў ад сораму і ганьбы за злачэйствы амерыканскіх імперыялістаў.

Не менш узрушальным было выступленне юрыста-дэмакрата італьянца Луіджы Кавальеры, які пабыў у Карэі. «Я гавару, як відавочца бактэрыялагічнай вайны, зруйнаванняў, масавых забойстваў і варварскіх катаванняў» — пачаў свой расказ Кавальеры, і зал замёр ад пачутых жахаў. Калі італьянец закончыў прамову во-

клічам: «Няўжо мае трое маленькіх дзяцей, няўжо вашы дзеці павінны пазнаць усе жахі вайны? Даволі войн!» — увесь зал устаў, і гром апладысmentaў патрос сцены старажытнага будынка, якому ўпершыню давялося ўбачыць столькі людзей, сабраўшыхся бараніць дзяцей ад вайны.

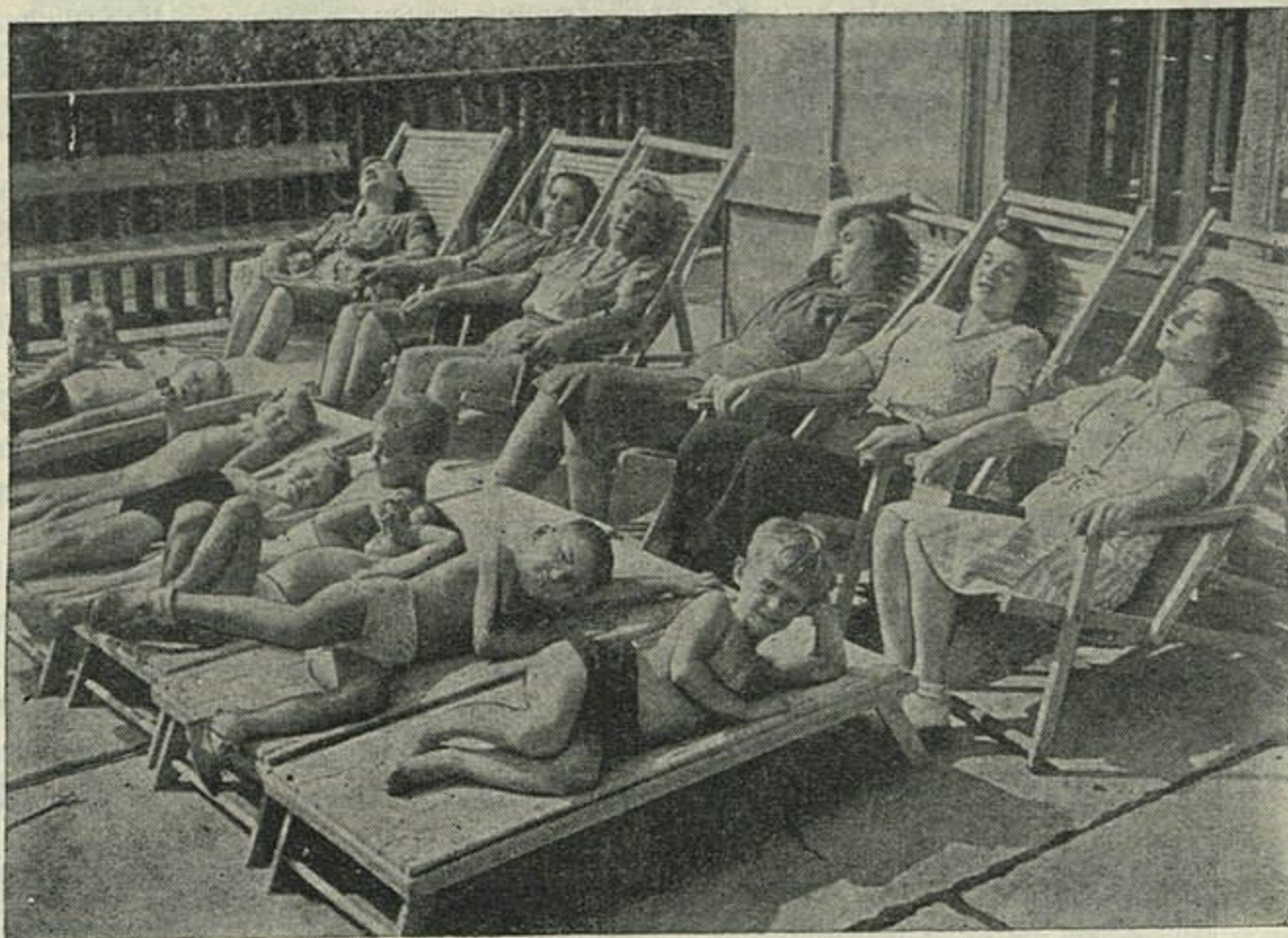
Дэлегаты ўстаюць і хвілінным маўчаннем ушаноўваюць памяць 300 тысяч карэйскіх дзяцей, забітых амерыканскімі інтэрвентамі.

На канферэнцыі было многа гасцей, прадстаўнікоў дэмакратычных арганізацый, журналістаў. Ідэя абароны дзя-

цяў — наша традыцыя, закладзеная вялікім Леніным яго першым дэкрэтам аб ахове правоў маці і дзіцяці яшчэ ў пачатку 1918 года.

Дакладчык на канферэнцыі французскі прафесар Гюстаў Манэ прывёў выказанне аднаго дэлегата, які наведваў СССР: «Я заўважыў там існаванне прывілеяванага класа — такім класам з'яўляюцца дзеці».

Дэлегаты цікавіліся, як мы за такі кароткі час дабіліся выдатных поспехаў. Тав. Парфёнава паясніла, што наш урад на працягу раду год большую частку бюджэта адводзіць будаўніцтву,

Новая здраўніца профсаюзаў для маці з дзецьмі ў Камянецкім Шанове (Чэхаславакія). Маці з дзецьмі адпачываюць на тэрасе

цей прыцягнула ўвагу сумленных людзей усяго свету. Тым больш незразумелы адносіны да Міжнароднай канферэнцыі ў абарону дзяцей так званага «Міжнароднага чырвонага крыжа», які не знайшоў патрэбным прыслаць сваіх прадстаўнікоў, г. зн. практычна адмовіўся прыняць удзел у вырашэнні пытанняў абароны дзяцей і іх будучыні.

Інакш прагучэлі выступленні дэлегатаў з краін народнай дэмакратыі, Кітая, Германскай дэмакратычнай рэспублікі, дзе за кароткі тэрмін прароблена велізарная работа па расшырэнню народнай адукацыі і аховы здароўя, развіццю навукі і нацыянальнай культуры, палепшэнню матэрыяльнага добрабыту працоўных.

Асабліваю цікавасць выклікала выступленне кіраўніка савецкай дэлегацыі т. Парфёнавай, якая расказала аб стане адукацыі, выхавання і аховы здароўя дзяцей у Савецкім Саюзе. У нашага маладога пакалення самае шчаслівае дзяцінства. Клопаты аб дзе-

тады як капіталістычныя краіны амаль увесь свой бюджэт выкарыстоўваюць на ваенныя мэты.

Міжнародная канферэнцыя адзінадушна прыняла Зварот да мужчын і жанчын усяго свету і рэзалюцыі па дакладах аб уплыве літаратуры, друку, радыё, кіно і мастацтва на культурнае і маральнае развіццё дзяцей, аб здароўі дзяцей, аб іх адукацыі, асудзіла бактэрыялагічную вайну, патрабавала ад урадаў павялічыць асігнаванні на патрэбы дзяцей за кошт скарачэння ваенных бюджэтаў і намерцела правесці 1 чэрвеня магутную маніфестацыю ў абарону дзяцей.

Канферэнцыя ўсіх краін свету ў абарону дзяцей — выдатная з'ява ў міжнародным руху за мір. Яна падрывае планы падпальшчыкаў вайны і стварае сур'ёзную перашкоду для агрэсараў.

В. ПУШКАРЭВІЧ,
заслужаны настаўнік школы БССР

КОЖНАМУ КАЛГАСУ—ДЗІЦЯЧЫЯ ЯСЛІ

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі нядаўна прыняў рашэнне аб арганізацыі ў калгасах рэспублікі дзіцячых ясляў і пляцовак на перыяд сельскагаспадарчых работ 1952 года. Ажыццяўленне гэтага рашэння дасць калгасніцам магчымасць прыняць яшчэ больш актыўны ўдзел у павышэнні ўраджайнасці калгасных палёў, у хутчэйшым развіцці грамадскага пагалоўя жывёлы, у росце яе прадуктыўнасці.

Цэнтральны Камітэт партыі абавязаў партыйныя і савецкія органы паўсямесна разгортваць арганізацыю дзіцячых ясляў, асабліва ва ўзбуйненых калгасах. Прапануецца выдзельць адпаведныя памяшканні, вызначыць натуральныя і грашовыя фонды, вылучыць штаты абслугоўваючага персаналя. Неабходна падбраць лепшых калгасніц, здольных забяспечыць клопатлівы догляд і выхаванне дзяцей у яслях і на пляцоўках. Прадугледжана правесці семінары для падрыхтоўкі загадчыц і выхавальніц. Зацверджана будаўніцтва 545 тыповых будынкаў дзіцячых ясляў у калгасах Беларусі ў 1952 годзе.

У рэспубліцы вядзецца падрыхтоўка і перападрыхтоўка ясельных работнікаў. На месячных курсах у райцэнтрах на базе дзіцячых устаноў рыхтуюцца загадчыкі дзіцячых ясляў; старыя ясельныя работнікі вучацца на дзесяцідзённых семінарах.

Паспяховае разгортванне дзіцячых ясляў і пляцовак у калгасах залежыць ад удзелу ў іх арганізацыі і саміх жанчын-маці, грамадскасці.

Вопыт мінулых год паказвае, што ў тых калгасах, дзе праўленні па-сур'ёзнаму аднесліся да адкрыцця ясляў, высвабодзілася многа рабочых рук. У калгасах «Савецкая Беларусь» Мінскага раёна, «Чырвоны сцяг» Вілейскага раёна,

імя Молатава Нясвіжскага раёна добра наладжаная работа ясляў спрыяла ўмацаванню сярод жанчын працоўнай дысцыпліны, павышэнню выпрацоўкі.

Адкрыццё калгасных дзіцячых ясляў і пляцовак патрабуе ад партыйных і савецкіх арганізацый вялікай увагі і клопатаў.

У калгасы Баранавіцкай вобласці выязджаюць актывісты, якія на месцы дапамогуць адшукаць памяшканні, вылучыць загадчыкаў і выхавальнікаў дзіцячых ясляў і пляцовак, арганізаваць курсы падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі ясельных работнікаў. У Карэліцкім, Навагрудскім і многіх іншых раёнах падрыхтаваны загадчыкі дзіцячых ясляў.

У Маладзечанскай вобласці аддзелы райкомаў партыі на рабоце сярод жанчын разам з жонсаватамі праводзяць улік дзяцей ясельнага ўзросту ў калгасах, шукаюць лепшыя памяшканні для дзіцячых устаноў. У калгасе імя Молатава Смаргонскага раёна добра працавалі дзіцячыя яслі ў мінулым годзе. І сёлета праўленне адпусціла грашовыя сродкі, падрыхтавала ўвесь неабходны інвентар. Яслі пачнуць працаваць своєчасова. Маці з ахвотай панясучь туды сваіх дзяцей.

У падрыхтоўчай рабоце да адкрыцця дзіцячых ясляў і пляцовак прымаюць удзел партыйныя, савецкія арганізацыі, комсамол, грамадскасць усёй рэспублікі.

Уся справа зараз у тым, каб зрабіць больш сціслымі і плённымі тэрміны падрыхтоўкі. Кожны ўзбуйнены калгас павінен мець свае яслі.

Надыходзіць гарачы час праполкі, касавіцы, жніва. Добрага кожная пара рабочых рук. Своєчасова адкрыцця дзіцячых устаноў дапамогуць калгасам у вырашэнні вялікіх сельскагаспадарчых задач.

У Оршы па вуліцы імя Сталіна адкрыт новы дзіцячы сад на 100 месц.

На здымку: у пакоі для гульняў. На прырэдным плане: Ала Шатава, Валерый Блізняцоў і Рыта Аронава.

Фото М. Вароніна

Светлі мір!

Вольныя савецкія жанчыны маюць поўнае права патрабаваць, каб да іх голасу прыслухоўваўся свет. Мы чэсна заслужылі гэтае права.

У барацьбе з нямецкім фашызмам на маю долю, як і на долю многіх, выпала шмат выпрабаванняў. І вось цяпер, калі амерыкана-англійскія разбойнікі адкрылі найбольш ганебны ў гісторыі чалавецтва фронт — бактэрыялагічную вайну ў Карэі, я не магу маўчаць. Я гатова аддаць усе сілы сваёй душы, каб тое, што адбылося са мной, больш ні з кім не паўтарылася.

Нарадзілася я ў 1920 годзе ў Полацку. Вучылася. У юнацкія гады паступіла ў комсамол, была сакратаром комсамольскай арганізацыі. Гэта была самая шчаслівая пара майго жыцця, поўная радасных мар і надзей.

Але пачалася вайна. Назаўтра-ж я пайшла ў ваенкамат з просьбай адправіць мяне на фронт. Калі мне адмовілі, я паступіла на курсы медсясцёр і дабілася свайго.

Маё першае баявое хрышчэнне адбылося ў чэрвені 1942 года. За тры дні баёў я вынесла 40 раненых байцоў. Тады-ж я была прынята ў рады ВКП(б) і ўзнагароджана ордэнам Чырвонай Звязды.

Восем месяцаў ішлі няспынныя баі. Пра тых баявых дні, пра баявых маіх сяброў можна напісаць цэлыя тамы...

У лютым 1943 года пад станцыяй Гаршэчная разрыўная куля перабіла мне адну нагу і раніла другую. Набухшыя крывёй валёнкі прымерзлі да зямлі, рукі і твар былі абмарожаны... Такой знайшлі мяне нашы разведчыкі.

Пачалося для мяне шпітальнае жыццё — жыццё чалавека, прыкаванага да пасцелі. Газавая гангрэна рабіла сваю справу. Прыйшлося вынесці адну за другой восем аперацый. Спачатку мне ампутывалі правую руку і правую нагу вышэй каленнага сустава, потым аднялі кісць левай рукі і нарэшце левую нагу.

Не хачу ўтойваць, жыццё маё мяне тады здавалася непатрэбным і бязмэт-

Зінаіда Міхайлаўна Марчанка-Тусналобава (у цэнтры), яе муж Іосіф Пятровіч, маці Тацяна Ігнатаўна і сын Уладзімір.

ным. Я правяла мноства бяссонных начэй. Нішто не магло мяне супакоіць: ні ўгаворы ўрачоў, ні спагада прыяцеляў.

І вось, калі я ляжала ў Сverdлоўску, у палату прынеслі кнігу Нікалая Остроўскага «Як гартавалася сталь», знаёмую мне яшчэ да вайны. Цяпер я чытала яе лежачы, старонкі пераліствала языком. І пасля таго, калі гэта кніга была прачытана, мне стала сорамна за маё маладушша. Жыў-жа і змагаўся Нікалай Остроўскі, а яму было значна цяжэй, чым мне: ён быў паралізаваны і да таго-ж сляпы...

Шэсць месяцаў пралажала я на спіне. Сілы вярталіся вельмі павольна.

Частымі маімі гасцямі сталі рабочыя абаронных заводаў. Яны прыходзілі падзяліцца са мной сваімі працоўнымі поспехамі.

Мне ўжо хацелася жыць і змагацца, быць карыснай Радзіме, народу. Я паставіла перад сабой задачу — навучыцца пісаць. Спачатку прабавала пісаць губамі, але справа аказалася нялёгкай, і я пачала пісаць левай рукой з дапамогай спецыяльнай манжэткі.

У канцы снежня 1943 года раны мае зажылі, і мяне адправілі ў Маскоўскі інстытут пратэзіравання. Перада мной паўстала цяпер другая задача: навучыцца хадзіць на пратэзах.

З розных канцоў нашай краіны я атрымлівала тады масу пісем. Адночы прышло пісьмо ад маёра Карзінкіна, які паведамляў, што Першы прыбалтыйскі фронт стаіць пад Полацкам. Я звярнулася да байцоў з просьбай, каб яны адпомсцілі за маю знявечаную мала-

досць, за родны горад Полацк, за сотні сясцёр і братоў, якія пакутвалі пад гітлераўскім ярмом.

Прыяцелі па зброі адгукнуліся на маё пісьмо вельмі гарача. Снайперы адкрывалі новы рахунак помсты. Падраздзяленні авіяцыйнай і танкавай часцей прасілі камандаванне прысвоіць маё імя самалёту і танку. Просьба была задаволена. Танк і самалёт з надпісам «За Зіну Тусналобаву» прымалі ўдзел у баях за вызваленне майго роднага горада Полацка.

На ўсе пісьмы я адказвала сама. Многія не верылі гэтаму. У студзені 1945 года я вышла са шпіталю. Мяне вельмі цёпла сустрэлі сябры дзяцінства, таварышы па рабоце. Я і зараз перапісваюся з многімі былымі франтавікамі, часта атрымліваю пісьмы з музеяў Нікалая Остроўскага з горада Сочы і Шэптыўкі.

Я перамагла ўсе цяжкасці, якія давалася сустрэць у жыцці, і гэтай перамогай абавязана нашай сацыялістычнай Радзіме, комсамолу і большэвіцкай партыі, якія мяне выхавалі. Маючы сваю сям'ю: мужа, таксама франтавіка, і маленькага сына, — я шчаслівая вялікім шчасцем мірнай савецкай жанчыны і заклікаю жанчын усяго свету стаць на барацьбу за мір, супроць амерыкана-англійскіх агрэсараў, якія нясуць міралюбівым народам свету яшчэ больш страшныя пакуты, чым германскі фашызм.

Аддадзім усе нашы сілы высокароднай справе — барацьбе за мір на зямлі, за шчасце нашых дзяцей!

Зінаіда ТУСНАЛОБАВА

г. Полацк

Гродзенскія актывісткі

Нядаўна аддзел па рабоце сярод жанчын Гродзенскага гаркома КП(б)Б сумесна з рэдакцыяй часопіса «Работніца і сялянка» правёў сход старшынь жонсоветаў прадпрыемстваў і домакіраўніцтваў горада.

У сваіх выступленнях яны расказалі аб росце актывнасці жанчын на вытворчасці, аб удзеле іх у грамадскай рабоце, аб вялікай любові да дзяцей, якія выхоўваюцца ў дзіцячых ўстановах, аб рабоце па добраўпарадкаванню свайго горада. Ніжэй мы друкуем асобныя выступленні старшынь жонсоветаў.

Сувязь са школай

У нас амаль у кожнай кватэры ёсць школьнікі. Дома бацькі сочаць за іх паводзінамі, за выкананнем вучэбных заданняў, але часта не ведаюць, як дзеці вядуць сябе ў школе, як вучацца, як адносяцца да таварышоў. Таму наш жонсовет наладзіў цесную сувязь з бацькоўскім камітэтам 8-й сярэдняй школы. Старшынёй камітэта была выбрана член жонсовета К. Савіцкая. У яго склад увайшлі таксама я і Л. Шамес.

Сваю работу ў школе мы пачалі з таго, што стварылі камісію: вучэбную, культурна-бытавую і гаспадарчую.

Вучэбная камісія дапамагае адстаючым вучням, знаёміцца з іх хатняй абстаноўкай. У першых двух чвэрцах некаторыя вучні мелі двойкі. Члены жонсовета пабывалі ў адстаючых на даму, пагутарылі з бацькамі, сабралі бацькоўскую нараду. Аказалася, што дома ніхто не цікавіўся вучобай дзяцей. Бацькі далі абяцанне ўстанавіць за імі пастаянны кантроль. Зараз адстаўшыя падцягнуліся і не маюць двоек.

Культурна-бытавую камісію ўзначаліла Л. Шамес. Яна пабывала на кватэрах многіх вучняў, цікавілася матэрыяльнай забяспечанасцю кожнай сям'і і свае вывады далажыла жонсавету.

— Мы абавязкова павінны дапамагчы дзецям загінуўшых франтавікоў, — гаварыла яна, — знайсці для гэтага неабходныя сродкі.

Было вырашана правесці ў школе два платныя вечары. За першы вечар выручылі 1 440, за другі — 1 413 рублёў.

У выніку праведзенай работы ў школе павысілася паспяховасць, не было адсёву.

Гаспадарчая камісія час-ад-часу правярае кнігі, сшыткі вучняў, тлумачыць ім, што падручнікі трэба берагчы, каб у будучым імі маглі карыстацца іншыя дзеці.

Пры школе ёсць буфет. Для шасці дзяцей жонсовет аплачвае снеданні са сродкаў, сабраных ад вечара.

Аднойчы мы рашылі правесці работу буфетчыцы. На вялікім перапынку, калі дзетвара атрымлівала гарачыя снеданні, члены жонсовета пераважылі порцыі некалькіх вучняў. У кожнай нехапала па 35—50 грамаў. Мы склалі акт і прасілі раённы аддзел гандлю зняць з работы буфетчыцу, якая абважвае дзяцей. Зараз у школьным буфете працуе новая прадаўшчыца.

Старшыня бацькоўскага камітэта заўсёды прымае ўдзел у паседжаннях педагагічнага савета, таму жонсовет у курсе ўсіх школьных спраў.

Аднойчы мы даведаліся, што выдатніца VIII класа Рыта Д. дрэнна вяла сябе дома, грубіла вотчыму, не дапамагала маці па гаспадарцы. Прышлося пагаварыць з ёй, указаць, што вотчым клапаціцца аб ёй, шмат працуе, каўняна, Рыта, мела ўсё неабходнае для паспяховай вучобы, каб была адзета і абута не горш іншых. Дзяўчынка шчыра раскаялася і змяніла свае адносіны да вотчыма.

Так, унікаючы ва ўсе падрабязнасці школьнага жыцця, жонсовет дапамагае ў выхаванні вучняў.

Н. МЕГАРЭЦКАЯ,

старшыня жонсовета домакіраўніцтва № 11—12

Наш актыў

ЧЫМ павінен займацца жонсовет на прадпрыемстве? Як выхоўваць у работніц соцыялістычныя адносіны да працы, не падмяняючы ні партыйную, ні профсаюзную арганізацыю?

Я думаю, што гэтыя пытанні аднолькава хвалявалі ўсіх старшынь жонсоветаў на вытворчасці. Раскажу, як наш жонсовет вырашае іх.

Побач з афармленнем цэхаў плакатамі, побач з работай мастацкай самадзейнасці і чырвонага кутка мы вырашаем пытанні і чыста вытворчага характару: правяраем, як рабочыя швейнай фабрыкі выконваюць соцыялістычныя абавязальствы, які ўдзел прымаюць дэлегаткі ў спаборніцтве, як члены жонсовета, актывісткі выконваюць вытворчы план.

Калі выявілася, што не ўсе работніцы засвоілі свае аперацыі па новаму фасону вырабаў, на які перайшла фабрыка, тады жонсовет даручае стаханаўкам, каб падцягнулі адстаючых.

Так, Люба Будзько пачала дапамагаць Мар'і Івановай, Любе Купа, Вользе Аўгусціновіч. Яна навучыла сябровак ушываць абшлаг без намёткі.

На фабрыцы працуе 265 жанчын, з іх 106 стаханавак. Адзінаццаць актывістак выконваюць норму на 200 проц. Сто работніц даюць прадукцыю выдатнай якасці.

Жонсовет змагаецца за выдатную якасць прадукцыі. У Кнігу гонару занесена імя стаханаўкі-закройшчыцы Л. Сцяпура, якая з'явілася ініцыятарам паходу за прадукцыю выдатнай якасці і ахвотна дзялілася сваім вопытам. Зараз ля рабочых месц 26 стаханавак знаходзіцца вымпел: «Прадукцыя выдатнай якасці».

Камандзіры вытворчасці — першыя памочнікі жонсовета. Начальнікам падрыхтоўчага цэха працуе член жонсовета А. Лісавец. Былыя работніцы Грачышкіна і Зобніна зараз кіруюць цэхамі. Змена Л. Зобнінай трымае прышывства на фабрыцы па выпуску прадукцыі выдатнай якасці.

Жонсовет заслужыў на фабрыцы папулярнасць. Работніцы раяцца з намі, расказваюць аб непаладках.

За апошні год павысілася актыўнасць жанчын. 9 лепшых работніц прыняты ў кандыдаты і 5 — у члены ВКП(б). Сярод іх — З. Нікіціна, Т. Іоська, Л. Будзько, Грачышкіна.

Жонсовет не ўпускае з поля зроку і пытанні быту, шэфства над дзіцячым домам, тэхвучобы. 20 работніц займаюцца ў гуртку тэхмінімума, 27 — у стаханаўскай школе, частка праходзіць індывідуальнае навучанне.

Жонсовет імкнецца дапамагчы калектыву ў выкананні вытворчага плана. Праграму 1951 года фабрыка перавыканала эканоміюшы 1 300 метраў сыравіны, 3 500 шпуклек нітак, а ўсяго — на 37 тысяч рублёў.

Е. ПУГАЧЭўСКАЯ

Старшыня жонсовета швейнай фабрыкі.

Добраўпарадкавалі двары

Жанчына стварае ў сваёй кватэры ўтульнасць, яна прыбірае, прыгожа расстаўляе рэчы. А хіба не можа гаспадыня навесці парадак, нават стварыць утульнасць на дварэ? Можа!

Вось гэтым і заняўся наш жонсовет пры домакіраўніцтве № 1.

Сабралі мы хатніх гаспадынь і пагутарылі наконт чыстаты. Актывісткі А. Сінельнікава, Е. Гурэва, М. Цімкіна выказалі такую агульную думку:

— Мы можам навесці чыстату не толькі ў дварах, а і на ўсёй вуліцы. Прапануем кожнай хатняй гаспадыні адпрацаваць пяць гадзін.

Член жонсовета М. Сарокіна падтрымала:

— Наша вуліца Ожэшко — цэнтральная ў горадзе. Хто-б ні прыехаў у Гродна, ніяк яе не міне, бо цягнецца яна ад вакзала да Совецкай. Давайце, прыбяром яе, засадзім кветкамі. Жаночыя-ж рукі ўсё могуць зрабіць.

І Сарокіна паказала прыклад. Пры доме № 38, дзе яна жыве, — самы чысты двор, засаджаны яблынямі, удоўж тратуара — кветкі. Усё лета яна сочыць за імі, поле, палівае.

Летам на вуліцы Ожэшко прыгожа. Пасаджаныя тры гады назад дрэвы прыжылі і разрасліся. На дварах выраслі фруктовыя дрэвы. Я пасадзіла 2 яблыні, 4 кусты агрэсту, 4 слівы. Сінельнікава пасадзіла некалькі пладовых дрэваў.

На дварэ дома № 33 арганізавана дзіцячая пляцоўка, засаджаная маладымі дрэўцамі. Зараз дзетвара мае прыгожы куток для гульні.

Домакіраўніцтва № 1 чатыры гады трымае пераходны Чырвоны сцяг горвыканкома за ўтрыманне вуліц і двароў у чыстаце, за захаванне жыллёвага фонда. І трэба сказаць, што ў гэтай справе многа дапамог жонсовет.

П. САКАЛОВА,

старшыня жонсовета

Шэфы

Пры нашым домакіраўніцтве быў раней актыў хатніх гаспадынь.

Бывала, зойдзе да мяне ўпраўдамамі і напросіць:

— Таварыш Лазнёва, дапамажыце сабраць жыхароў на ўборку двара. Вы пройдзеце па вуліцы Акадэмічнай, а Фалковіч і Вадап'янава — па Аградаўскай, Дзяржынскага і Першага Мая.

Я называла яшчэ некалькіх жанчын — Я. Кулакоўскую, Л. Вагнер, Д. Клімянчук, і мы ахвотна выконвалі даручэнне.

— Нашы актывісткі ідуць! — гаварылі жыхары, убачыўшы каго-небудзь з нас.

Тры месяцы назад гэтыя актывісткі ўвайшлі ў новаствораны жонсовет.

У план сваёй работы мы ўключылі такія пытанні, як наведзенне чыстаты ў дамах, на дварах, як сацыялістычная захаванасць усяго жылога фонда, шэфства над школай і дзіцячым домам.

Перад пачаткам навучальнага года актывісткі горада пры садзейнасці аддзела па рабоце сярод жанчын гаркома партыі арганізавалі канцэрт з удзелам артыстаў Гродзенскага тэатра. Збор склаў 17 800 рублёў.

У тыя дні ў магазінах можна было сустрэць «дзіўных» пакупніц, якія хацелі купіць больш, лепш і танней.

— Пакажыце нам чаравікі для хлопчыкаў усіх размероў, — прасілі яны.

— Усіх размероў? — перапытваў прадавец і выкладаў на прылавак груды каробак.

А ў аддзеле гатовага плацця група пакупніц пытала:

— Пакажыце зімовае паліто для дзяўчынак і хлопчыкаў.

— На які ўзрост? — спраўлялася прадаўшчыца.

— Усе, якія ў вас ёсць.

Хатнія гаспадыні прыдзірліва разглядалі кожную пару чаравікаў, кожнае паліто, потым ішлі купляць бялізну, сукенкі, кашулі. У той дзень былі набыты рэчы для сірот.

Жонсовет шэфствуе над дзіцячым домам № 3. Тут разам з сіротамі выхоўваюцца дзеці, якія маюць маці, або бацьку. Разам з дырэктарам дзетдома т. Сідаравай жонсовет абследаваў гэтыя сем'і і крышоў да вываду, што некаторыя з іх могуць забяспечыць сваіх дзяцей і што на іх месца дзетдом павінен прыняць сірот.

У Доме младзенца вялікую работу праводзіць Д. Фалковіч.

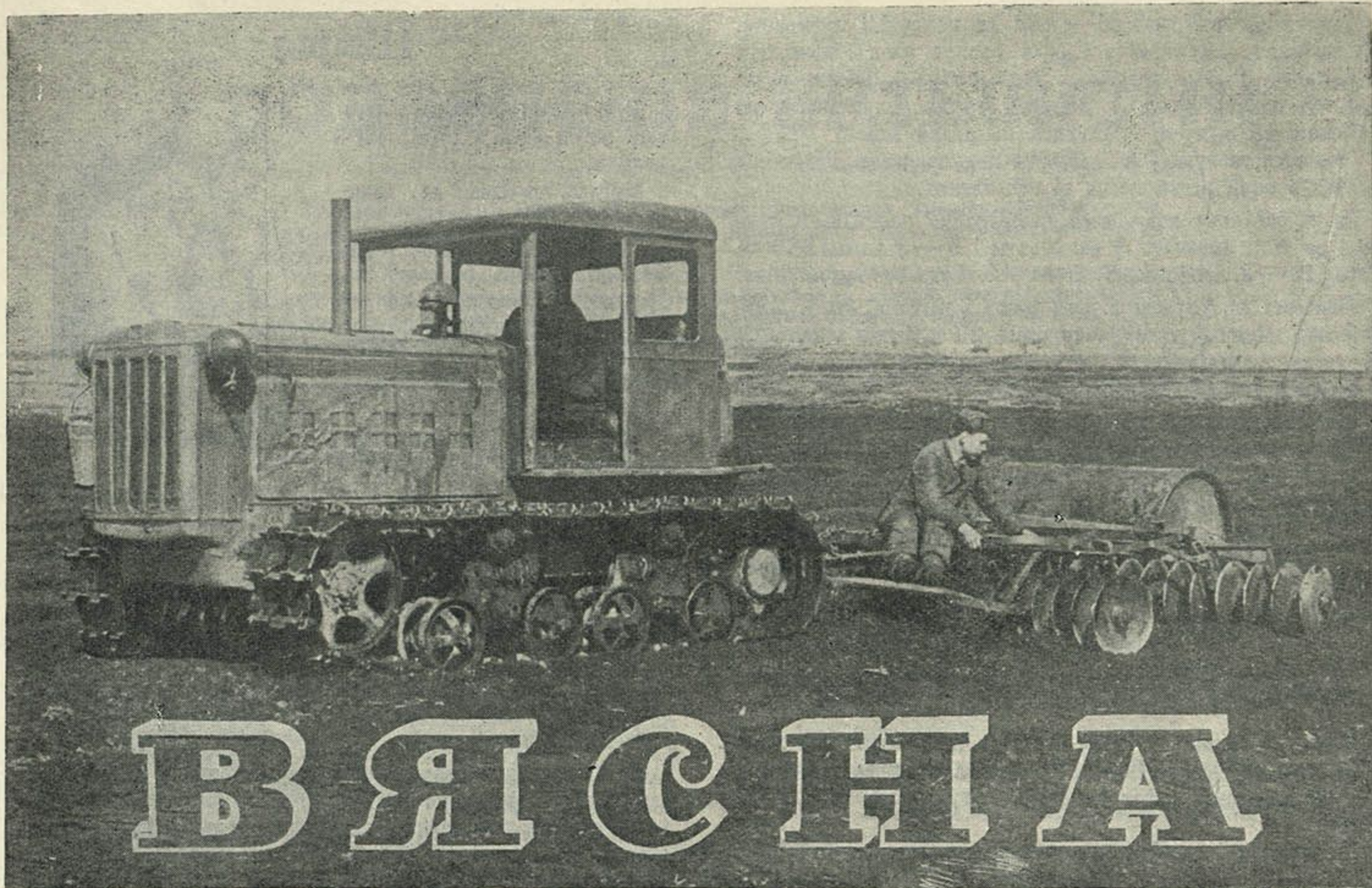
— Я пашыла 40 пар бялізны, больш 50 дзіцячых піжам і касцюмкаў, — гаварыла яна на жонсавеце, — магу сказаць, малышы выхоўваюцца там добра, заўсёды сытна і смачна накормлены, чыста адзеты.

У план работы на чэрвень — ліпень жонсовет уключыў удзел жанчын у складанні плана бягучага рамонту кватэр, устанавіў дні для гутарак аб прачытаных кнігах, намеріў прачытаць «Кнігу для бацькоў» Макараўкі, успаміны Кашэвой і Касмадзем'янскай аб іх дзеях. Да чытання лекцый на спецыяльныя тэмы думаем прыцягваць урачоў і настаўнікаў.

В. ЛАЗНЁВА

Старшыня жонсовета домакіраўніцтва 4/14.

СЄЛЕТНЯЯ вясна прышла на Палессе некалькі пазней звычайнага. Толькі ў пачатку красавіка ўстанавіліся цёплыя сонечныя дні, палі і сенажаці хутка вызваліліся з-пад нятоўстага снегавага пакрову, па разорах і канавах зашумелі веснавыя воды.

Як кожны раз, прыход вясны хваляваў і старшыню калгаса імя Жданава, старога камуніста тав. Рашапа і ўсіх калгаснікаў.

«Ці справімся, ці выканаем пастаўленыя VIII пленумам ЦК КП(б)Б задачы па ўздыму ўраджайнасці?» — не аднойчы задавалі яны сабе такое пытанне.

Частковы адказ на яго яны бачылі ў той велізарнай падрыхтоўчай рабоце, якую правёў узбудынены калгас да другой сваёй вясны. На палях густа стаялі штабелі торфагновага кампосту, дзесяткі тон попелу і мінеральных угнаенняў ляжалі ў гумнах. Гэтулькі ўгнаенняў яшчэ ніколі не рыхтаваў калгас. У свірнах у каторы раз перачышчалася насенне, на сядзібе стаялі напакатове трактары і прычэпныя прылады да іх. Ніколі не было ў калгасе і таго, каб усю восень і нават у бясснежныя зімовыя месяцы калгасніцы растрасалі па азіміне перагной і тарфяную крошку — укрывалі расліны цёплай коўдрай ад марозу. А як толькі зышоў снег, яны зноў вышлі на палі і зноў падкармлівалі ўсю азіміну больш чым на 400-гектарнай плошчы.

Суладная, дружная праца давала права гаварыць калгаснікам:

— Справімся, выканаем, заваюем высокі ўраджай...

На жданаўцаў зайздросна паглядалі суседзі з «Большэвіка».

— Людзей у іх мала, а глядзі, колькі ўгнаення вывезлі, — гаварылі адны.

— У іх кожная жанчына выпрацоўвае больш любога нашага мужчыны, — тлумачылі другія.

Сапраўды, у калгасе імя Жданава, які восенню 1950 года ўтварыўся з чатырох дробных адсталых калгасаў, быў нанесен рашучы ўдар па парушальніках Статута сельскагаспадарчай арцелі, якія на працягу доўгага часу арудавалі тут. Калгасная партыйная арганізацыя і праўленне не мала напрацавалі з калгаснікамі, пакуль дабіліся, што кожны з іх пачаў прымаць актыўны ўдзел у грамадскай вытворчасці. На брыгадных і агульнакалгасных сходах, на паседжаннях праўлення, на адкрытых партыйных сходах, а то і проста ў шчырых, задушэўных гутарках на полі і дома старшыня і камуністы растлумачвалі людзям пастановы партыі і ўрада, заклікалі працаваць добрасумленна, множыць калгаснае багацце. І ўжо летась кожны працаздольны калгаснік выпрацаваў у сярэднім па 480 працадзён — у два разы больш, чым у суседнім калгасе.

... За зялёным абшырным полем азіміны жанчыны з першай брыгады садзяць бульбу. Яны густа ўсцілаюць барозны торфагновым кампостам, акуратна кладуць клубні не на дно баразны, а ў пухлую скібу.

— Добры кампост атрымаўся? — надышоўшы да іх, пытае старшыня.

— Як масла, — жартуюць жанчыны. — На такім угнаенні ды пры такой акуратнасці бульба ўродзіць.

— Я таксама мяркую, што павінна ўрадзіць, — гаворыць

старшыня. — Але вы ўсё-ж пабольш кладзіце гэтага масла. Угнаення ў нас дастаткова, не шкадуйце. Маслам кашу не папсуеце.

— Мы і так кладзем многа, што ледзь плуг заворвае.

— Гэта і Адар'я сярод вас? — угледзеўшы немалую ўжо жанчыну, пытае старшыня.

— Дык яна-ж цяпер кожны дзень ходзіць на работу, — адказваюць яму жанчыны.

Удава, маці пяці дзяцей, Адар'я Рулевіч была, бадай, апошняй калгасніцай у арцелі, якая ўсё яшчэ неакуратна выходзіла на калгасную работу. Некалькі разоў старшыня заходзіў у яе хату, падоўгу гутарыў, высвятляў прычыны частых прагулаў. Пасля адной з такіх доўгіх і шчырых гутарак Адар'я прызналася:

— Летась я слаба працавала таму, што ўсё яшчэ не верыла ў сілу нашага працядня. Думала, будзе як і раней — працуеш, працуеш, а жыць будзе той, хто ў гарачы час у цяньку прахалоджваецца.

— І памылілася?

— Вельмі шкадавала, калі людзі на свае працядні атрымлівалі вазамі збожжа.

— А цяпер верыш?

— Цяпер усё ясна...

Кіраваць людзьмі, быць іх дастойным важаком — цяжкая, але пачэсная справа. Трэба ведаць не толькі жыццё і побыт кожнай калгаснай сям'і, трэба ўмець уважліва прыслухоўвацца да голасу і думак людзей, вывучаць іх схільнасці і ставіць на той участак, дзе кожны чалавек прынясе найбольшую карысць, дзе праца яго стане творчай, натхнёнай.

У былых дробных калгасах, якія размяшчаліся вакол раённага цэнтру, лічылася непрыстойным працаваць пастухом ці, скажам, дзяўчыне свінаркай. Парушаючы Статут сельгасарцелі, пастухамі тут працавалі па найму не члены калгаса. Партыйнай арганізацыі і праўленню трэба было зламаць гэтую няправільную «традыцыю», даказаць калгаснікам, што на любой рабоце, калі да яе добрасумленна адносіцца, можна заваяваць усеагульную павагу і аўтарытэт.

У 1951 годзе комсамольская арганізацыя рэкамендавала праўленню прызначыць свінаркай комсамолку Вэру Клеймюк. Але на паседжанні праўлення Вэра наадрэз адмовілася ісці працаваць на ферму. Старшыня не ведаў, у чым справа, чаму Вэра так катэгарычна адмаўляецца ад прапанаванай работы. Комсамольцы выказалі думку — Вэра недастойна быць комсамолкай.

— Не гарачыцеся, — супакой іх старшыня, — я з ёй пагутару.

Гутарыць з Вэрай прышлося некалькі разоў у яе доме. Нарэшце яна пераканалася, што робіць няправільна і пайшла на ферму.

Суседзі з «Большэвіка» правільна гавораць, што ў жданаўцаў вельмі мала рабочых рук, што і рукі гэтыя ў асноўным жаночыя. Але з дапамогай механізатараў калгас першым у вобласці за чатыры дні пасеяў раннія збожжавыя культуры, першым пасадзіў бульбу, пасеяў кармавыя кармаплоды і іншыя культуры. І ўсе пасевы размешчаны на добра ўгноенай і выдатна апрацаванай глебе.

Другая вясна ўзбуйненага калгаса сапраўды стала вясной высокай аграцэхнікі, вясной высокай прадукцыйнасці працы. Тут ганарацца імёнамі комсамолак — прычэпшчыцы Вольгі Аўраменка і ездавой Арыны Дзенісенка, ганарацца працай многіх дзяўчат і пажылых жанчын, якія робяць усё, каб заваяваць сёлета высокі ўраджай. Калгаснікі жыўць не толькі сённяшнім днём; яны глядзяць наперад, ужо

цяпер думаюць і многае робяць для таго, каб закласці трывалую аснову пад ураджай будучага года. Рыхтуюцца ўгнаенні, паляпшаюцца сенажаці, расцярэбляюцца хмызнякі, выкарчоўваюцца пні, і на гэтых пуставаўшых плошчах ствараюцца высокаўрадлівыя палі.

Прыгожа цяпер на калгасных палях. З краю ў край сінее густая азіміна, падымаецца ярына. Людзі бачаць плады сваёй нястомнай працы і ўпэўнены, што высокі ўраджай будзе заваяваны.

М. ВІШНЕЎСКИ

Ельскі раён

Ажыццявілася заповітная мара дзяўчыны-сялянкі Паўліны Клячко з вёскі Чарлена Свідэўскага раёна Гродзенскай вобласці. Гэтай зімой яна паспяхова скончыла курсы трактарыстаў пры Луненскай МТС.

На здымку: трактарыстка Паўліна Клячко выязджае ў калгас сваёй зоны. Шчаслівай дарогі і працоўных поспехаў жадае ёй сяброўка Наталля Казак.

Фото В. Косціна (БелТА)

Новая Балгарская Жанна

Анна КАМЕНЕВА

Я — СЯРОД зала, перапоўненага дэле-
гатамі і гасцямі. Адна за другой
паднімаюцца на трыбуну дэлегат-
кі з'езда і расказваюць аб сваёй рабоце,
аб цяжкасцях, якія яны здолелі перамаг-
чы. Гавораць проста, сардэчна, аб «про-
стых, звычайных» справах: аб кукурузе і
бульбе, аб куранях і трактарах. Я слухаю,
нібы заварожаная. Хто яны, гэтыя маці і
сёстры? Хто яны, гэтыя новыя жанчыны,
вырасшыя ў полым падзеі, у часы выпра-
бавання на вайне? Яны гавораць спакойна,
але ўпэўнена. Гавораць з энтузіязмам, з
вераю ў будучыню, якую ствараюць. Сялян-
кі, хатнія гаспадыні, работніцы — у даматка-
ных спадніцах, кажухах і хустках, даяркі
і свінаркі — усе з любоўю і гордасцю га-
вораць аб сваёй рабоце з прамыянымі
вачыма, з накіраваным у будучыню по-
зіркам.

Хацелася працерці вочы, ці не ў сне
гэта? Але мае вочы вільготныя. Глянула
ўпотаікі на суседку з левага боку, на су-
седку з правага боку, каб пераканацца,
што яны не заўважылі майго хвалявання.
Ніхто на мяне не глядзеў. Погляды ўсіх
скіраваны былі да трыбуны, твары ўсіх
усхваляваныя.

І калі таварыш Вылко Чэрвенкоў закон-
чыў вядомую прамову аб балгарскай
жанчыне, усе ў зале адчулі, што ён вы-
казаў агульную думку, агульную гордасць.
«Мы ганарымся імі, мы верым у іх не-
звычайныя здольнасці — гэта вялікая сіла,
і гэтай сіле патрэбна даць шлях, шырокі
шлях, каб яна ішла ўперад і ўзрастала ў
няспынным руху».

Ніколі да гэтага часу ў нас так не гаво-

рылі, ніколі не давалася ўрадам такая вы-
сокая ацэнка балгарскіх жанчын, ніколі не
выказваліся такія цёплыя, поўныя захап-
лення, словы аб балгарскай сялянцы і
работніцы, як у прамове таварыша Вылко
Чэрвенкова на нацыянальным з'ездзе
ўдарнікаў кааператываў па супольнай
апрацоўцы зямлі.

І сапраўды, як выраслі нашы знатныя
жанчыны, ад простых думак якіх б'е такая
сіла, што ўзбуджае цэлы зал, увесь на-
род? Як можна заняць такое пачэснае
месца за такі кароткі час? Зразумела, усё
гэта не выпадкова. Гэтай сілай, якая сё-
ня многіх здзіўляе, па сутнасці даўно
славіцца балгарка.

Прыгнечаная і зняважаная, наша балгар-
ка магла праявіць сябе ў часы турэцкай
няволі толькі як «маці герояў». Аб такой
маці гаворыць Боцеў у «Гайдуках» («Паў-
станцах») з незвычайнай цеплынёй і сар-
дэчнасцю. «Будуць слухаць і хлопцы... і
дзяўчаты ў гарах... якіх дзяцей нараджала
і сягоння нараджае балгарка, маці ге-
рояў». Ён давяраецца ёй, калі аплаквае
свае пакуты і калі збіраецца зрабіць
нешта гераічнае, бо ведае, што яна яго
зразумее. «Апрача цябе... я нікога не
маю». У народных песнях, асабліва ў гера-
ічных песнях, усе героі развітваюцца і да-
вяраюць свае думкі маткам. Словы «мая
матуля» поўны глыбокай пяшчоты, іх вы-
маўляюць нават самыя загартаваныя ба-
рацьбіты. І яны давяраюцца маці, якая іх
нарадзіла і выхавала, з чыіх грудзей ра-
зам з матчыным малаком яны ўсасалі
гераізм і любоў да Радзімы і свабоды, бо
яна ўладае такой вялікай цвёрдасцю, са-

махварнасцю, такой вынослівасцю. Гэта-
кай бачым мы маці герояў і ў час кра-
савіцкага паўстання і потым — у барацьбе
за вызваленне.

Калі Георгі Дзімітраў вяртаецца на
сваю вызваленую Радзіму, ён лічыць пер-
шым сваім абавязкам выказаць падзяку
новым маці-гераіням — маці партызанам,
балгарскім патрыётам, якія прынялі ўдзел
у змаганні і сваім асабістым гераізмам
спрыялі гістарычнай перамозе народа
9 верасня. «У гісторыі нашай краіны на-
заўсёды застанецца памяць аб гераічных
подзвігах балгарскіх партызанак у час ба-
рацьбы народа супроць фашызма і нямец-
кіх акупантаў» — гаворыць Георгі Дзімітраў.

За гады, што прамінулі пасля 9 верасня,
балгарскія жанчыны прайшлі значны шлях.
Загартаваныя ў вайне і барацьбе, выхаван-
ныя камуністычнай партыяй, яны ў больш-
шасці сваёй сталі палітычна свядомы-
мі. Партыя ўскладае на іх вялікія за-
дачы і адносіцца да іх, як да роўнапраў-
ных членаў партыі. Яны набылі ўпэўне-
насць у сваіх сілах і ў барацьбе супроць
фашызма праявілі нечуваны гераізм на-
роўні з партызанамі-мужчынамі. І не толь-
кі Ліляна Йорданка, Вела атрымалі ўдзяч-
насць ад усяго народа і выклікалі захап-
ленне нашай моладзі. Народныя песняры
склалі песні аб усіх больш-менш вядомых
змагарках. Аб нашай Невене спяваецца ў
гераічнай «Батак», аб яе непакіснай
цвёрдасці і тым, як яна ўстаяла ў час
катаванняў і не выдала, дзе хаваюцца пар-
тызаны з атрада «Антон Іваноў». «Калі
гэтага не зробіш, выкалем табе вочы,
адрубім тваю галаву». Калі і гэта пагроза
жандармаў не дапамагла, фашысцкія вы-
радкі вымыслілі найстрашнейшае: прынеслі
да яе адрэзаную галаву яе каханага Асена,
камандзіра атрада, і прымусілі начаваць у
камеры з набітай на кол галавой яе дара-
гога любімага мужа. Але Невена і тады
не дрогнула і не выдала атрад.

І аб Невене і аб іншых такіх вядомых і
невядомых гераінях народ цяпер будзе
складаць песні, каб перадаць славу аб іх
подзвігах будучым пакаленням. Подзвігі
нашых партызанак настолькі гераічныя,
што можна было-б палічыць іх легендамі.

Ды гэта не легенды, як не легенды
сёння подзвігі Марусі, Ліляны, Анатаскі,
Ірыны і многіх іншых знатных жанчын-
работніц і кааператараў, якія праяўляюць
нечуваны гераізм на фронце працы.

Калі народная ўлада пасля 9 верасня і
ў законадаўчым парадку пацвердзіла
роўнапраўе жанчын, на самай справе яна
пацвердзіла законадаўча тое, чаго дабілі-
ся жанчыны ў час рэвалюцыйнай бараць-
бы. А пасля таго жанчыны штодзённа
апраўдваюць права на гэта заваяванне тым
удзелам, які яны прынялі і прымаюць у
будаўніцтве сацыялізма.

«Кожная жанчына можа стаць карыс-
най, — гаворыць Георгі Дзімітраў, — калі
ёй дапамагчы, падтрымаць і паставіць на
адпаведнае месца. Гэта робіць зараз на-
родная ўлада і партыя».

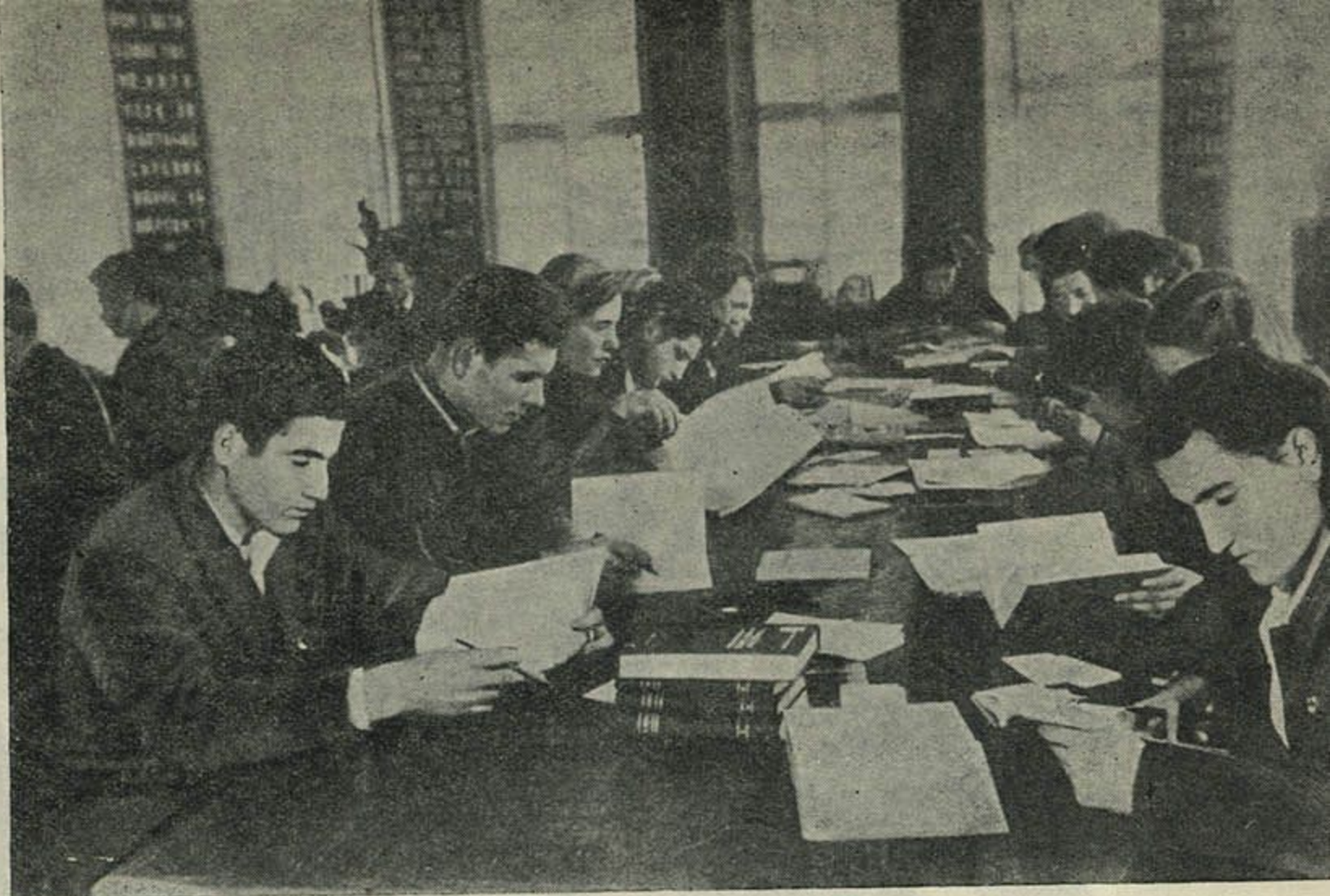
І вось мы бачым, якія цуды твораць
нашы жанчыны. Яны з такой любоўю і
лёгкасцю выконваюць любыя пастаўленыя

Выстаўка балгарскай народнай творчасці ў Маскве.

На здымку: у адным з залаў выстаўкі. Наведвальнікі знаёмяцца з экспанатамі.

Фотахроніка ТАСС.

перад імі задачы, што і самыя незвычайныя дасягненні здаюцца ім нечым зусім звычайным. «Ніколі не думала, што буду першай у вобласці», — заяўляе адна кааператарка. «Многа працавала я ў сваім жыцці, але зараз пачынаю маладзец», — гаворыць Агаф'я Іванова. І яна расказвае пра тое, як стала ўдарніцай, як пра зусім звычайную падзею: «Патрэбна было ўскапаць па 2,5 дэкара па норме, а я ўскапала па 12. Уставала рана і першай выходзіла ў поле з матыкай на плячах і бутэлькай вады ў торбе». З такой-жа прастотой расказвае Стоянка Мінева, як яна змагла атрымаць 2 230 кг вінаграду з дэкара, і Анка Белілава, як атрымала 13 тон памідораў з дэкара!

Гэтыя лічбы мне здаліся нерэчаіснымі. Мне здавалася, я дрэнна слухала. Разгарнула кнігу з прамовамі дэлегатаў-перадавікоў кааператываў па сумеснай апрацоўцы зямлі, прачытала адразу два радкі лічбаў і ўбачыла, што я не памылілася. Мая памылка ў тым, што я не прызвычалася да новых тэмпаў, у якіх праяўляецца працоўны гераізм новай балгаркі.

Але я прадаўжала чытаць. Рэдка калі я разгортвала больш хваляуючую кнігу. «Маё сэрца ўчашчана б'еца і мая душа гарыць ад жадання выйсці ў рады перадавікоў», — гаворыць птушніца з сяла Уладзімірава. «Не думала выступаць, — гаворыць Тонка Колева, — але калі пачула, што другія расказваюць, як яны жывялі па 3—4 дэкары ў дзень, належыць расказаць, як жывяцца па 8 дэкараў у дзень. Як дабіцца такога поспеху? Не трэба мець шмат сілы, але ўменне. Патрэбна мець вялікую ўпартасць і жаданне працаваць, прагу да працы».

Можа і не патрэбна вялікая фізічная сіла. Але гордую сілу духа, упартасць і жаданне працаваць, прагу да працы маюць усе гэтыя новыя балгарскія жанчыны. «Калі я чытаю штодзённа аб дасягнутых поспехах у нашым сацыялістычным будаўніцтве, я часта задумваюся, як удаканаліць работу машын. Адчуваю такую сілу, але бачу, што недастаткова ўшчыльнаю працоўны дзень і таму цэлымі ночамі не магу заснуць. Абдумваю кожную фазу працы, у думках абходжу машыны, прыводжу ў парадак месца работы», — расказвае работніца Недзялка Йорданава. І пасля таго як выканала норму ўдвая, яна знаходзіць час для чытання: «Я рэгулярна чытаю кнігі з фабрычнай бібліятэкі, галоўным чынам тэхнічныя кнігі з вопыту знатных стаханавак, савецкіх тэкстыльшчыц і такім чынам вучуся іх багатаму тэхнічнаму майстэрству. Гэта мне дапаможа добра авалодаць машынай, падтрымліваць культуру рабочага месца і працаваць так, як Шчырава».

Гэта не выбраныя выказванні. Гэта таксама не расказы самых вядомых жанчын, гераінь працы. Гэта выказванні работніц і кааператарак, у якіх раскрываюцца надзвычайна выдатныя якасці новай балгарскай жанчыны, якая паказала свае здольнасці і сваю сілу ў такі кароткі адрэзак

Вялікі культурны рост шырокіх мас працоўных Народнай Рэспублікі Балгарыі ярка праяўляецца ў развіцці сеткі бібліятэк і павелічэнні тыражоў кніг. Штогодні тыраж кніг, якія выпускаюцца выдавецтвам палітычнай, мастацкай, навукова-папулярнай і дзіцячай літаратуры, дасягае 20 мільёнаў экзэмпляраў.

Створана шмат новых бібліятэк і чытальняў. Для падрыхтоўкі кадраў кваліфікаваных бібліятэкараў адкрываюцца спецыяльныя курсы.

На здымку: на занятках бібліятэчных курсаў у горадзе Благоеўградзе.

Фотахроніка ТАСС.

часу. Калі яна аддала розум і сэрца сацыялістычнаму будаўніцтву, то ўсё-ж не лічыць, што робіць нешта незвычайнае. «Вясёлая і смяшлівая, сяджу на возе і спяваю», — расказвае адна кааператарка.

Для такіх новых жанчын праца — гэта паэзія, гэта песня. І песня гэта разліваецца па ўсёй краіне, яднае ўсіх працоўных жанчын і яны ўзняюцца, як гранітная

сцяна, аб якую разаб'еца ўсякая спроба парушыць мірную працу нашай Радзімы. Жанчыны прыдбалі новую сілу, і гэта найлепшая гарантыя супроць агрэсіі і вайны. Стаўшы за станкі на заводах, за трактары ў гаспадарцы, жанчыны сваёй упартай працай змагаюцца за бяспеку сваіх дзяцей, свайго дома і сваёй дзяржавы.

Пераклад з балгарскай мовы

У Народнай Рэспубліцы Балгарыі праяўляюцца велізарныя клопаты аб дзецях. У краіне створана шырокая сетка дзіцячых устаноў — ясляў, садоў, пляцовак, дзіцячых дамоў.

На здымку: у дзіцячым доме ў Княжаве (прыгарад Сафіі).

Фотахроніка ТАСС.

Іван ШАМЯКІН

Мал. Ю. ПУЧЫНСКАГА

(Урывак з другой часткі рамана «Блізкі час»)

У часопісе «Полымя» (№ 8, за 1951 год) пісьменнік Іван Шамякін надрукаваў першую частку свайго новага рамана «Блізкі час». Падзеі, адлюстраваныя ў ім, паказваюць калгасную вёску ў першыя пасляваенныя гады. Яшчэ ўсюды адчуваюцца спусташальныя сляды вайны, але савецкія людзі свайго самаадданай працы сціраюць іх з твару вольнай ужо зямлі. Вялікае месца ў гэтай пачэснай працы займаюць калгасныя жанчыны. Іх вобразы пісьменнік малюе ў рамане з вялікай цеплынёй і любоўю.

З ПОЛЯ Маша вярнулася задворкамі, цераз гароды. Узыйшла на ганак свайго дома і апусцілася на лавачку, прыціснулася да яшчэ цёплай сцяны, злілася з ёй. На нейкі момант цяжкая зморанасць сказала ўсё цела, яна сядзела абывакая да ўсяго, што рабілася навокал, слухала і не ўспрымала гукаў. Даўно ўжо сцямнела, хоць за рэчкай, на паўночным захадзе, неба было светлае, блакітнае, без зорак, з ружовай паласой над даляглядам. Рэдкія зоркі мігацелі над галавой у паўднёвай частцы неба. Было душна. Над вуліцай яшчэ вісеў пыл, падняты статкам, і пахла малаком. А вёска была напоўнена гукамі. Каля школы гулялі дзеці ў схаванкі, крычалі і вясёла смяяліся. Потым хлопчыка, відаць, пакрыўдзілі, і ён голасна заплакаў.

— Я ма-а-ме скажу-у!..

Зазыўна мукалі непадоеныя каровы, гаспадыні якіх, відаць, недзе затрымаліся на гародах. На калгасным двары жалабна ржала жарабё: кабыл выгналі на начлег, а маладняк пакінулі — баяліся ваўкоў. Галасіста, ажно недзе на паплавах тузала паветра рэха, гагакалі гусі. Звінеў малады дзявочы смех, радасны і прываблівы. А ахрыплы жаночы голас злосна гукаў:

— Федзя, а Федзя! Колькі я цябе буду клікаць! Ну, панянец, не прыходзь дамоў! Я табе задам!

Забрынчэла і змоўкла балалайка. А ў кустах каля рэчкі ўжо спрабаваў свой непрыемны голас дзяркак і пачыналі

бязладны «канцэрт» лягушкі. Недзе каля Дабрадзееўкі заспявалі дзяўчаты. Гэты далёкі спеў схамануў Машу, вывеў са стану абывакавасці.

«Спяваюць... Гэта Насціна звяно з кок-сагызу вяртаецца... З праполкі... Ужо з праполкі...»

Маша адарвалася ад сцяны і пацёрла далонямі калены ног, якія амаль не адчувала, уздыхнула, і думкі паплылі, як заўсёды, — імклівыя, напружаныя!

Ох! Якая гэта цяжкая работа — брыгадзірам!.. Цэлы дзень на нагах, ад цёмнага да цёмнага... А вынікі — мізэрныя... У «Волі» ўжо палоць пачалі, а ў іх... У іх яшчэ раннія зернавыя непасеяны, а колькі бульбы, проса, гародніны... Праўда, у яе брыгадзе справы значна лепшыя, чым у другіх. Але хіба можа выцягнуць увесь калгас адна яе брыгада? Ды і не такія яны ўжо лепшыя. Яна давала абяцанне на партыйным сходзе... Пры думцы аб гэтым ёй заўсёды рабілася гарача, і сэрца пачынала рвацца з грудзей, нібы яно хацела вылецець і неяк, фізічна, дапамагчы ёй выканаць гэтае вялікае і адказнае абяцанне.

Але хіба зраўняешся з «Воляй», калі яны кожную культуру пасеялі ў самыя дакладныя агранамічныя тэрміны? А вясна вунь якая — сухая, ні аднаго дажджу, у полі ад пылу дыхаць нельга, на ўзгорках вятры выдзьмулі зямлю, і зерне ляжыць на паверхні, сохне і не прарастае. У такую вясну на якія два дні пасееш пазней — і на два цэнтнеры атрымаеш менш. Але чаму яны так адстаюць? У чым прычына? Яна ведала: прычын многа, яны агульныя, аб іх многа пішуць у газетах, гавораць на сходах. І яна не ўнікала ў іх сутнасць. Яе цікавіла адно пытанне, і яна кожны раз пасля такіх думак вярталася да яго. У чым сіла Васіля? Чаму ў «Волі» такі парадак, такая арганізаванасць, такі, як гаворыць Алесь, рытм у рабоце? Раней, пры Шаройцы, яна адказвала на гэтае пытанне проста: сіла гэтая ў тым, што старшыня душой хварэе за калгасную гаспадарку, а не думае аб уласнай нажыве, як Шаройка. Але Максіма нельга папракнуць, што ён не турбуецца за калгас-

нае добро. Усе бачаць і гавораць, што ў Максіма не меншае жаданне зрабіць свой калгас перадавым, чым у Васіля. Асабліва пасля таго адкрытага партыйнага сходу ён проста, як кажуць, «гарыць на рабоце». За вясну схуднеў, счарнеў, згубіў свой фанабэрысты выгляд.

Дык чаму-ж ад такога добрага намеру благія вынікі? Ёй вельмі хацелася схадзіць да Васіля, распытаць усё па-сяброўску, параіцца, папрысутнічаць на нарадах, на паседжанні праўлення, пахадзіць з ім па полі. Ёй здавалася, што, каб яна ведала гэты сакрэт, яна знайшла-б як перадаць яго Максіму і прымусіць яго кіраваць так, як кіруе Лазавенка.

У душы яна злавалася на Васіля за тое, што ў апошні час ён рэдка наведваецца да іх, не цікавіцца справамі калгаса. «А яшчэ член райкома». Яна не ведала аб моцнай размове, якая адбылася паміж ім і Максімам, калі апошні пасля ўсіх сваіх запэўненняў усё-такі зняў з будаўніцтва гідрастанцыі людзей.

А тут яшчэ вельмі недарэчна хвароба Ігната Андрэевіча. «Не, не! Так далей нельга! Трэба нешта рабіць. Раённыя прадстаўнікі нас абмінаюць, лічаць у ліку «моцных сярэдніх»... А на самай справе сярэдзіна гэтая — самая небяспечная»...

Машу адарвалі ад думак галасы двух чалавек, якія ішлі па другім баку вуліцы. Яна пазнала Максіма і Шаройку. Праз хвіліну ў доме Шаройкі скрыгнула брамка і сонна адгукнуўся сабака.

У Машы сціснуліся кулакi.

«Вось яна прычына... Зноў павёў, каб напаіць... Карыстаецца яго слабасцю... Трэба адарваць яго ад Шаройкі... любымі сродкамі... Як ён не разумее? Як можна не разумець!..»

Згусчалася цемра. На небе загараліся новыя зоркі. Паступова заціхала вёска. Толькі недзе недалёка плакаў хлапец; відаць, той Федзя, якому маці добра задала за тое, што доўга не ішоў дахаты.

Паўз хату прайшла маці Максіма. Мінуўшы ганак, спынілася, угледзелася.

— Ты, Маша?

Маша пазнала голас, уздрыгнула.

— Я.

Сынклету Лукічна паднялася на ганак, села побач.

— Адна сядзіш? — і, магчыма, зразумеўшы недарэчнасць свайго запытання, паправілася — спытала ласкава і шчыра! — Змарылася? — і паклала руку на плячо, абняла. Ад гэтай маленькай ласкі Машы стала шкада сябе, пад горла падкаціўся салёны камочак.

— Змарылася, — шчыра прызналася яна, памаўчаўшы дадала: — Змарылася, цётка Сынклету. Бегаеш, бегаеш...

— А я засумавала па табе. Даўно ўжо я не сядзела з табой вось так, не гутарыла, як некалі... Помніш?.. Бачу штодзень і ўсё зводдаль. І крыўдна мне... Чаму гэта ты мяне абходзіш, на работу не запрашаеш? Няўжо я лішняя ў калектыве стала? Ці, можа, думаеш працаваць развучылася?

— Ну, што вы, цётка Сыля! Я думала, вам пры сваёй хаце работы хапае. Нам вось усім калгасам збудавалі, а вы самі... Трэба і паглядзець і рабочых пакарміць...

— Ды няма іх зараз, рабочых... Ён-жа, як толькі зняў людзей са станцыі, так і са сваёй хаты разгнаў усіх — і сваіх калгаснікаў і свата Ягора з Ясакараў. Не хачу, кажа, каб пальцамі паказвалі... — яна памаўчала і, уздыхнуўшы, сказала: — Цяжка і яму, Маша. Не ведаю, калі і спіць. Бегае дзень і ноч. Нервуецца...

— А толку мала.

Сынклету Лукічна доўга маўчала. Ёй было крыўдна за сына; адна яна, маці, ведала, як ён працуе, хвалюецца. Але і Машу ёй не хацелася крыўдзіць, і яна, падумаўшы, лагодна адказала:

— Малавата. Але-ж не ўсё адразу, Машанька...

— Зараз зноў пайшоў да Шаройкі...

Маці ўздрыгнула.

— Сябра знайшоў, парадчыка... Пакуль ён не кіне слухаць Шаройку, толку ніколі не будзе.

Сынклету Лукічна раптам загаварыла суровым голасам, нават сярдзіта:

— А я, Маша, і цябе абвінавачваю... Ну, прабегла кошка паміж вамі. Я ведаю, што вінаваты ён... Малады, дурны, гарачы... Але-ж ты дзяўчына... Няўжо ты не можаш дараваць? Ты-ж ведаеш: ён горды, і сам цяпер, можа, ніколі не загаварыць...

— Ён горды, а я, па-вашаму, не гордая? Не, цётка Сынклету, я таксама гордая: прасіць не пайду, — яна сказала гэта і сама спалохалася сваіх слоў.

Сынклету Лукічна ўздыхнула і зняла руку з пляча дзяўчыны.

— Гордасці ў нас ва ўсіх многа, а вось розуму часам не хапае.

— Вы не крыўдуйце на мяне, цётка Сыля. Я з вамі як з маці роднай, — душой крывіць не ўмею...

На руку Машы ўпала гарачая матчына сляза, але дзяўчыне здалася, што ўпала яна не на руку, а на сэрца — так яно балюча сціснулася. Хацелася чым-небудзь суцешыць старую, але не было слоў. І яны доўга сядзелі моўчкі, прытуліўшыся адна да аднае.

— Ды я таксама шчыра, — нарэшце сказала Сынклету Лукічна. — Я толькі аб тым, каб як адарваць яго ад гэтага павука... ад Амелікі...

— Нічога, хутка ён сам зразумее, — упэўнена сказала Маша, і сама паверыла ў гэта.

Расчынілася акно, і з яго высунулася галава Алесі.

— Гэта ты, Маша, тут?

— Ну, я пайду, Машанька. Добрай ночы табе. Дык глядзі, не забывай на мяне — кліч на работу.

Алеся сядзела за сталом, аблажыўшыся кніжкамi. Падпершы кулачкамі шчокі, яна ўтаропіла позірк на Машу, калі тая зайшла, і вочы яе смяліся. Наогул, яна ўся была нейкая ззяючая, чысценькая, з мокрымі валасамі, у прыгожай сукенцы з кароткімі рукавамі. Маша часта ў апошні час любавалася ёй і думала: «Якая яна стала прыгожая!»

Проста на падлозе спаў Пеця (на лянцы, дзе ён спаў зімой, было гарача). Ён ляжаў, шырока раскінуўшы рукі, ссунуўшы галаву з падушкі на сяннік. Спаў ён у тым адзенні, у якім працаваў, з доўгіх абтрапаных штанін выглядвалі чорныя, парэпаныя ступні ног, рукавы кашулі былі закасаны. На ўсім целе яго — на руках, на шыі, на твары — засталіся бруднымі пісягамі сляды пылу.

Маша стала на калені і ласкава паклала яго галаву на падушку, пагладзіла валасы.

— Вось ён які, твой слаўны рыцар! Палюбуйся. Загадала памыцца — раскрычаўся на ўсю хату: «Харашо табе ў цяньку з кніжкай сядзець. Пайшла-б папрацавала ў поле, дык ведала-б». Фу, — Алеся пакрыўджана фыркнула. — Нібы я не працавала.

Яна мела падставы пакрыўдзіцца на брата, бо працавала не менш, чым ён: уставала раней за яго, паліла ў печы, гатавала снеданне і абед, пакуль Маша накіроўвала людзей на работу, бегла завосем кіламетраў у школу, вярнуўшыся са школы, працавала на сваім гародзе і ў дадатак да ўсяго — старанна рыхтавалася да экзаменаў, да якіх заставаліся лічаныя дні.

Але ў сэрцы Машы было больш ласкі да Пеці, асабліва сёння, і яна лагодна сказала:

— Не крыўдуй на яго. Ён сёння чатыры нормы выканаў. Каб усе так працавалі!..

Аднак Алеся ўжо «разышлася»: падхапілася з-за стала, шырока закрочыла да грубкі.

— І дзесяць норм не даюць права лажыцца ў пасцелю ў такім выглядзе! Няўжо цяжка памыцца?

— Ды ён двойчы купаўся ў рэчцы!

— Ты яго, калі ласка, не абараняй. Ты сама таксама добрая! Я што-чар грэю ваду для вас і штораціцы выліваю. У якім выглядзе ты ходзіш? Сорам! Чаму ты носіш гэтае стар'ё і шкадуеш апрануць добрае плацце? Па які час ты іх хаваеш?

— На работу? У пыл? Для чаго гэта трэба? — паціснула плячамі Маша.

— Для таго, каб быць прыгожай. Помніш, у Чэхава? У чалавека павінна ўсё быць прыгожым: твар, голас, адзенне. А ў цябе? Бровы выгаралі, нос аблупіўся, а спадніца... — Алеся спынілася каля яе, крытычна аглядзела з галавы да ног, кісла паморшчылася.

Маша адчувала, што яе пачынае злаваць гэтае чарговае дзівацтва сястры, але яна намагалася стрымацца.

— Ты гной не накідваеш і маеш усе магчымасці апрануцца, як належыць брыгадзіру лепшай брыгады.

— Пакінь, калі ласка!

— Не пакіну! Пераварваць не магу твайго Лескаўца, але за адно яго паважаю: ідзе чалавек — любо паглядзець, ніколі не шкадуе апрануць самае лепшае. Ты павінна хадзіць так, каб хлопцы позіркаў не маглі адвесці.

— Ну, ведаеш... не да гэтага мне...

Алеся тэатральна развяла рукамі і прысела.

— Скаж-ы-це, калі ласка, якая бабулька! Не да гэтага! Глупства!

Машы стала смешна ад гэтага нечаканага вываду, злосць адхлынула, уступіла месца жартаўліваму настрою.

Адным словам, з сённяшняга дня я бяру над табой «парфюмерна-касметычнае шэфства». Не дарма Паўлікава маці пагражае яму, што ў горадзе я стану самай страшнай модніцай, — Алеся зарагатала і пайшла да экрані, што стаяла паміж ложкамі і грубкай, падняла века.

— Вось. Я купіла табе самае лепшае мыла, самога Гольдзіна прасіла прывезці, адэкалон, крем... робіць скуру эластычнай, мяккай, белай.

— Навошта гэтая раскоша?

— Не раскоша, а гігіена. Ходзіш у райцэнтр, а шыйды ў акне цырульні прачытаць не можаш.

Маша шчыра засмяялася, як не смяялася ўжо даўно, — ажно слёзы пырснулі з вачэй. Пачуцці былі такія, што яна не стрымалася і абняла Алеся.

— Мілая мая сястра! Сумна нам будзе без цябе, калі ты паедзеш...

— У Маскву, — падказала Алеся.

— Усёадно куды.

— Не ўсёадно, а ў Маскву. У Маскву!

Магчыма, ні разу яшчэ пасля цяжкага працоўнага дня Маша так старанна і з такім задавальненнем не мылася. Яна цёрла рукі, твар, валасы духмяным мылам, пырскалася вадой і смяялася. Алеся ліла ёй цёплую вадку на галаву і працягвала сур'ёзна разважаць:

— Жарты жартамі, а я сур'ёзна думала над гэтым, і ў нас сярод дзесяцікласніц цэлы дыспут быў... Уцягнулі ў яго настаўніц і хлопцаў, каторыя на дзіва кансерватары ў гэтым пытанні... Самі, чэрці, вачэй не зводзяць з Ніны Бяловой, якая апранаецца прыгажэй за ўсіх, а даказваюць зусім іншае... Ведаеш, аб чым я мару? Ubачыць цябе ў плацці з якога-небудзь такога, ведаеш, аксаміта з прыстаўкай... ці з якога-небудзь крэпа... І каб пашыта яно было не нашай «масцярыцай на ўсе рукі» Лізай, а сапраўды добрым майстрам...

Маша смяялася, на нейкі час забыўшыся на ўсе свае шматлікія турботы і пакутлівыя перажыванні. Ёй было лёгка, радасна і прыемна, нібы яна скінула цяжкі груз з плячэй, змыла накіп з сэрца. Павячэраўшы, яны ляглі ў ложак, і Алеся доўга чытала Лермантава:

«Внизу Арагва и Кура,
Обвив каймой из серебра
Подожвы свежих островов,
По корням шепчущих кустов
Бежали дружно и легко...»

Маша слухала, заплюшчыўшы вочы, і ўяўляла карціны прыроды, вобразы, створаныя паэтам. Непрыкметна ўяўленне перайшло ў чужоўны сон: яна сама блукала сярод казачных гор. Алеся асцярожна патушыла лямпу.

Жанчыны брацкіх рэспублік

Дзяўрзанне

— Табе, дзяўчына, што, зямліцы для кветак? — прагучэў над самым вухам Яўгені Канстанцінаўны вясёлы насмешлівы голас.

Яна абярнулася. Каля вагранкі стаяў рослы шырокаплечы ліцейшчык. У прыжмураных вачах яго свяціліся задорныя іскаркі...

— А яшчэ пагляджу, ці прыдатна твая зямліца для маіх кветак, — успыхнуўшы, у тон ліцейшчыку адказала Яўгенія Канстанцінаўна, і хутка накіравалася ў лабараторыю. «Смяюцца, — пакрыўджана думала яна. — Відаць, і сапраўды смешна: дзяўчыну паставілі загадваць цэхавай лабараторыяй фармовачных матэрыялаў. Ну, нічога, пажывем — убачым...»

Так пачала свой першы працоўны дзень у старым чыгуначным цэху ленінградскага завода імя Кірава Яўгенія Канстанцінаўна Алексееўская.

Да гэтага яна працавала лабаранткай цэнтральнай заводскай лабараторыі. Ніколі раней Алексееўская не сустракалася з ліцейнай справай. Авалодваць новай прафесіяй было нялёгка, але дзяўчына аказалася настойлівай. І вось — самастойная праца.

Яўгенія Канстанцінаўна гарача ўзялася наладжваць даручаны ёй участак. Спачатку справа не клеілася. У цэху

быў вялікі брак ліцця, і Алексееўская, яшчэ дрэнна знаёмая з вытворчасцю, не заўсёды знаходзіла прычыны яго з'яўлення. Аднак няўдачы не ахаладзілі яе. З раніцы да глыбокай ночы хадзіла яна па цэху, раілася з рабочымі, інжынерамі, падоўгу заседжвалася ў лабараторыі...

Хутка Яўгенія Канстанцінаўна зразумела, што асноўнай прычынай браку была недасканалая тэхналогія вытворчасці. «Прышоў час мяняць старыя правілы», — успомніла яна словы свайго настаўніка, вопытнага інжынера-металурга Канстанціна Нікіфаравіча Карлава, сказаныя ёй неяк у размове, і рашыла: «удасканальваць тэхналогію — у гэтым выхад».

Спачатку трэба было адмовіцца ад некаторых матэрыялаў, якія ўваходзілі ў склад фармовачных сумесяў, што прымяняліся ў ліцейнай справе і не мелі пастаянных фізічных уласцівасцей, трэба было замяніць іх лепшымі. Разам з супрацоўнікамі цэнтральнай лабараторыі Алексееўская шукала замяняльнікі. І яны былі знойдзены. Здавалася-б, што яшчэ? — ідзі і ўкараняй. Але Яўгенія Канстанцінаўна разумела, што гэта не так вельмі проста. Вякамі ствараўся стары спосаб ліцця. Ламаць яго — значыла ламаць прывычкі, якія цвёрда ўкараніліся.

У гэтым Яўгені Канстанцінаўне нечакана дапамог той самы рабочы, які насмешліва сустрэў яе ў дзень прыходу ў цэх. Андрэй Петровіч Бураў аказаўся энтузіястам новай справы. Атрымаўшы з дапамогай прапанаванай сумесі рад высокакасных адлівак, ён пераканаў у карысці гэтых матэрыялаў нават самых няверачых.

З таго часу маладая загадчыца лабараторыі заваявала ў калектыве моцны аўтарытэт. Пры яе садзейнасці было ўнесена ў тэхналогію ліцця нямала ўдасканаленняў. Колькасць браку ў цэху скарацілася. Вопытныя, бывалыя рабочыя і майстры цяпер не пагарджалі яе парадамі.

Аднойчы, праходзячы па цэху, Яўгенія Канстанцінаўна ўбачыла Бурава. Хітравата ўсміхаючыся, майстар ішоў ёй насустрач.

— Вось для вашай зямліцы прыгатаваў, — сказаў ён і працягнуў Алексееўскай кветку, па-мастацку адлітую з чыгуну...

Гэта было 15 год назад. І цяпер Яўгенія Канстанцінаўна ўспомніла аб гэтым не выпадкова. Перад ёю на стала ляжаў букет чужоўных руж. Тонкія пялёсткі іх, здавалася, апырсканыя расой, блішчэлі яркім металічным бляскам... Яны былі сталёвыя. Увесь букет з чужоўнымі завіткамі, лісцікамі, бутонамі, сцеблікамі быў адліты цалкам метадам дакладнага ліцця ў лабараторыі высокакаснай металургіі пры ленінградскім электратэхнічным інстытуце імя В. І. Ульянава (Леніна). Яшчэ ніколі і нідзе не было атрымана такой складанай і тонкасценнай адліўкі са сталі. Гэты

сталёвы букет гаварыў аб вялікіх поспехах нашай тэхнікі ліцейнай справы, аб людзях, якія, рухаючы тэхніку, выраслі самі. Няма сіл і ўмення ўклала ў гэтую цікавую, важную работу і навуковы супрацоўнік лабараторыі Яўгена Канстанцінаўна Алексееўская, якая ўжо некалькі год займалася даследаваннямі ў галіне дакладнага ліцця.

Атрыманне складаных адлівак па выплаўляемых мадэлях—новае дасягненне нашай навукі і тэхнікі. Дзякуючы яго прымяненню ў прамысловасці ствараецца магчымасць значна аблегчыць працэс вырабу дэталей, захаваць ад страт велізарную колькасць металу, бо ў значнай меры пры гэтым адпадае неабходнасць апрацоўкі вырабаў на металарэжучых станках.

Разам з таварышамі па рабоце Яўгена Канстанцінаўна настойліва шукае новыя магчымасці прымянення дакладнага ліцця ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, смела бярэцца за вырашэнне складаных пытанняў, якія часам здаюцца невырашальнымі.

Яшчэ нядаўна інструмент для бурэння шчылін—шарошкі, дэталі вельмі складанай канфігурацыі, вырабляліся механічным шляхам, для чаго патрабавалася шмат часу, спецыяльнае абсталяванне. Такія тэмпы аказаліся непрыдатнымі, яны тармазілі справу. Але як паскорыць выраб шарошак—заставалася няясным. Людзі лабараторыі ўзяліся вырашаць гэтую задачу і стварылі літвы буравы інструмент. Вытворчасць шарошак паскорылася ў шмат разоў, што дазволіла поўнасцю задаволіць патрэбнасць прамысловасці ў буравым інструменце.

Або турбінныя лапаткі. Доўгія гады шукалі вучоныя і вытворчыя работнікі шляху хуткага атрымання трывалых, стойкіх дэталей. Гэты шлях—выраб літых лапатак любых профіляў і канфігурацый, у тым ліку палых—быў знойдзены тут. Першыя рабочыя турбінныя лапаткі для магутных устаноў, атрыманыя ў лабараторыі, аказаліся лепш і мацней амерыканскіх. Новы спосаб вырабу лапатак, па самых скромных падліках, даў дзяржаве каля пяці мільёнаў рублёў гадавой эканоміі.

Тут-жа была ажыццёўлена і даўнішая мара ліцейшчыкаў аб тонкасценным ажурным ліцці са сталі, аб увасабленні ў цвёрдым метале спосабам дакладнага ліцця выдатных твораў мастацтва. Так упершыню ў гісторыі была вырашана праблема сталёвага мастацкага ліцця. Зараз стала магчымым ствараць сталёвыя адліўкі з таўшчыняй сценак да 0,25 міліметра. Ленінградскі завод «Манументскульптура», карыстаючыся гэтым метадам, выпускае прыгожыя і танныя мастацкія вырабы са сталі.

Усё, дасягнутае ў лабараторыі, павінна быць выкарыстана ва ўмовах вытворчасці. Гэтая высокародная традыцыя—даводзіць пачатую справу да цэха завода—трывала ўвайшла ў жыццё работнікаў лабараторыі. Былыя практыкі, яны добра разумеюць, што толькі так можна прынесці сапраўдную карысць і таму актыўна дапамагаюць вытворчым работнікам у стварэнні ўчасткаў дакладнага ліцця, навучаюць кадры не толькі на ленінградскіх прадпрыемствах, а ездзяць на заводы Масквы, Урала, Сібіры, Украіны.

Я. К. АЛЕКСЕЕВСКАЯ

...Масквічы сустрэлі ленінградскага інжынера гасцінна. Пераступіўшы парог ліцейнага цэха завода «Змагар», Яўгена Канстанцінаўна трапіла ў родную, здаўна ёй знаёмую абстаноўку. Тут прадставяла наладзіць дакладнае ліццё...

Справа ішла хутка. Рабочыя і інжынеры ахвотна ўзяліся за арганізацыю ўчастка. І вось надышоў дзень першай плаўкі. Уключана плавільная печ. Праз 30 хвілін заліты пробныя формы. Але... чакаемы вынік не атрымаўся. Падвяла фармовачная сумесь. Трэба было неадкладна знайсці іншы матэрыял, здольны забяспечыць дакладнасць адлівак. І тады Яўгена Канстанцінаўна прапанавала скарыстаць для гэтай мэты молатую шамотную цэглу, адыходы якой меліся ў цэху.

Алексееўская і сама, бадай, не сказала-б, калі да яе прышла гэтая ідэя. Яна была падказана шматгадовым вытворчым вопытам. Яшчэ працуючы ў цэху Кіраўскага завода, Яўгена Канстанцінаўна не раз звяртала ўвагу на гэты агнетрывалы матэрыял, які прымяняўся для футароўкі печаў. Ён валодаў нязначным тэрмічным расшырэннем.

І сапраўды, адліўкі, атрыманыя з дапамогай шамоту, адпавядалі высокім патрабаванням дакладнасці.

...Яўгена Канстанцінаўна працягвала ўдасканальваць тэхналогію дакладнага ліцця. У гэты час у лабараторыю звярнуліся работнікі машынабудаўнічага завода імя Ф. Энгельса з просьбай садзейнічаць укараненню перадавога метада.

Калектыву прадпрыемства было даручана выпусціць у найкарацейшы тэрмін для будоўляў камунізма вялікую колькасць паравых турбін малой магутнасці. Заданне сур'ёзнае. Цяжкасць яго выканання павялічвалася яшчэ тым, што да гэтага часу завод падобных машын не выпускаў. Горача ўзяліся людзі за справу. Аднак хутка стала ясна, што выраб раду адказных дэталей шляхам механічнай апрацоўкі патрабуе велізарных затрат часу і сродкаў, дадатковага абсталявання, інструмента. Ісці па такім шляху вытворчыя работ-

нікі не хацелі. Выхад быў адзін: асвоіць дакладнае ліццё.

Разам з работнікамі завода Я. К. Алексееўская, супрацоўнікі лабараторыі Н. Г. Назырова, А. М. Майзус, Л. І. Осцінг прыступілі да наладжвання ўчастка, а таксама да адшукання магчымасцей вырабу новым метадам адной з самых складаных і працаёмкіх дэталей турбіны—накіроўваючага апарата.

Вядома, што ад работы накіроўваючага апарата ва многім залежыць прадукцыйнасць турбіны. Неабходна было строга захаваць чарцёжныя размеры дэталі, дабіцца чыстаты яе паверхні. Усе імкнуліся да таго, каб адлітая паномаму дэталі не толькі не ўступала апрацаванай на станках, але і перавышала яе па якасці.

Вытрымаць абсалютную дакладнасць літай дэталі складанай геаметрыі аказалася справай нялёгкай. Акрамя стараннай канструкцыйнай апрацоўкі прэсформ, патрабавалася адшукаць умовы, якія садзейнічаюць роўнамернай выплаўцы мадэлі і правільнаму астызанню дэталі пасля заліўкі форм металам. Для забяспечання дакладнай паверхні ўзнікла неабходнасць у спецыяльных абмазках. І тут яшчэ раз Алексееўскай з поспехам быў прыменены молаты шамот.

Акрамя даследчай работы, Яўгена Канстанцінаўна занялася падрыхтоўкай кадры. Сярод выявіўшых жаданне авалодаць новай прафесіяй фармоўшчыцы дакладнага ліцця была шліфоўшчыца Мар'я Віктараўна Лебедзева. Кемная і дапытлівая, маладая жанчына цікавілася не толькі тым, як праводзіць тыя ці іншыя аперацыі, яна заўсёды распытвала, чаму трэба рабіць іменна так, а не інакш. Яўгена Канстанцінаўна падоўгу, нярэдка захапляючыся, тлумачыла ўзаемадзеянне хімічных элементаў, важнасць захавання рэжыму падрыхтоўкі форм. Пры гэтым яна ўспамінала, як калісьці сама, выхаванка дзіцячага дома, а потым студэнтка, яна з такой жа прагнасцю цягнулася да заняткаў, таксама авалодвала і тонкасцямі ліцейнай справы.

Велізарнае светлае пачуццё сумленна выкананага абавязку адчула Яўгена Канстанцінаўна, калі ўчастак быў наладжаны і першыя дэталі пачалі паступаць на зборку. Хутка метадам дакладнага ліцця пачалі вырабляць сотні частак розных машын. Затраты часу супроць механічнай апрацоўкі скараціліся ў чатыры—шэсць разоў. Кошт вырабаў зменшыўся на 70 процантаў. У гэтым была доля і яе працы.

...Вечарамі, калі скончыцца працоўны дзень у лабараторыі, Яўгена Канстанцінаўна спяшае ў Дом навукова-тэхнічнай прапаганды. Тут яна чытае лекцыі ў школе майстроў. Алексееўская, добры спецыяліст ліцейшчык, ахвотна перадае людзям свае веды і вопыт. Яна не толькі вучыць, але нястомна вучыцца і сама. З вялікай любоўю вывучае працы Владзіміра Ільіча Леніна і Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна—вялікіх людзей, якія адкрылі савецкаму народу дарогу ў светлае, цудоўнае жыццё, далі мільёнам простых савецкіх жанчын, такім як Алексееўская, шчасце мірнай стваральнай працы, магчымасць смела ісці шляхам наватарства і творчых дзяржанняў.

К. ГРЫГОР'ЕВА.

Ленінград

Пісьмы жывёлаводаў

Люблю сваю работу

Якая жанчына, што вырасла на вёсцы, не здолее падаіць карову? З гэтым знаёма кожная сялянка. Таму калі на праўленні калгаса мяне спыталі: «Матрона Аляксандраўна, ці справішся з работай даяркі?» — я нават пакрыўдзілася.

— А што-ж, — кажу, — у гэтым мудронага? Я яшчэ дзяўчынкой, дапамагаючы маці па гаспадарцы, даіла сваю карову.

Тады замацавалі за мною 12 кароў. Папрацавала з месяц і бачу — корм у кароў аднолькавы, пародзістасць таксама, а малака даюць па-рознаму.

Успомніла, як на праўленні гаварыла, што карову падаіць — невялікая мудрасць, і аж сорам мяне ўзяў. Выходзіць, мудрасці якраз і нехапіла. Відаць, мала памыць вымя ды чысты падойнік падставіць, яшчэ нешта трэба. Сала я прыглядацца да кароў, сачыць, як іх кормяць. Пачала масіраваць вымя, правяраць, ці добра адпачываюць каровы. Удой значна павысіўся.

Наш калгас багаты. Адной пахаці 1 400 гектараў, а разам з сенажаццю 5 437. Да красавіка мы кармілі кароў адным сенам, а пасля пачалі дабаўляць сілас.

Буйнай рагатай жывёлы ў нас 378 галоў, з якіх дойных кароў 139. Ёсць авечкі, свінні, птушка, 178 рабочых коней.

Жывёла добра дагледжана. Маём два кароўнікі, два цялятнікі, свінарнік, кормакухню. Словам — гаспадарка моцная.

О. ЗАЯЦ. Калгас імя Варашылава Глыбокаўскага раёна.

Захавала ўвесь прыплод

Калі не любіць работу жывёлавода, нельга чакаць поспеху.

Хочаце ведаць, як я дабілася высокага прыплоду свіней? Вось паслухайце. Перш за ўсё, я не шкадую сіл, не лічуся з часам, каб вырасціць усіх парасят.

Калі падыходзіць час апаросу, я ўсіх парасят укладваю ў скрыні і ўкрываю цёплай дзяружкай. Як толькі яны добра сагрэюцца, пасцілаю пад матку сухую салому і падпускаю парасят. Тут свінарка павінна сачыць, каб слабыя парасят былі пад прырэзнымі саскамі, бо там малако лепшае.

Праз тры тыдні стаўлю парасят на мінеральную падкормку: вугаль, гліну, мел і смажаны ячмень. Паю толькі кіпячонай вадой.

Калі бачу, што ў маткі мала малака і парасят дрэнна папраўляюцца, то пачынаю падкармливаць іх малаком ад каровы. Потым прывучаю да ячменнай кашы, і яны растуць добра.

Кожны дзень, зімой і летам, адкрываю свінарнік і выпускаю ўсіх парасят на прагулку.

У мяне не было выпадкаў адыходу. У сярэднім за год ад кожнай свінаматкі я атрымала па 18 парасят.

М. ЕФІМОВІЧ. Калгас імя Молатава Целяханскага раёна.

Залог поспеху

Добрая паша ў нашым калгасе! Вясной, калі яркае сонейка ажывіць прыроду, прыгожым дываном зацвітаюць лугі.

На працягу ўсяго лета я пасу цялят. У нас іх 86 галоў.

Цялё, што дзіця, цэлы дзень скача, гуляе. Калі яго не дагледзець, то яно дрэнна будзе расці. Я сачу, каб цялят не толькі сы на паелі, але і не ператамляліся, заганняю ў хмызняк, каб у цяньку маглі адпачыць, потым зноў на палянку выводжу.

Цялят ў нас нармальна прыбываюць у вазе. Зімой я з раніцы рыхтую корм, рацыён скаладаю разам з загадчыкам фермы.

У мяне не было падзяжу маладняка. Калі глядзець за цялятамі па ўсіх правілах, то ўсіх можна выгадаваць. За добрую работу праўленне калгаса прэміравала мяне цялём. У мінулым годзе я прымала ўдзел у нарадзе перадавікоў сельскай гаспадаркі і жывёлагадоўлі рэспублікі.

Ю. ЯРЦАВА. Соўгас «Нача» Ляхавіцкага раёна.

Абавязацельства выканана

Наш калгас арганізаваўся чатыры гады назад. Калгаснікі выбралі мяне тады членам праўлення, потым даручылі арганізаваць свінаферму. За работу ўзялася з ахвотай, бо яшчэ да Айчынай вайны працавала свінаркай.

У 1950 годзе тры калгасы нашага сельсовета зліліся ў адзін. Зараз усёй зямлі ў нас 3 872 гектары, у тым ліку ворнай 1 285. Гаспадарка расце з кожным годам. Мы пабудавалі канюшню, кароўнік, цялятнік, свінарнік, зернесховішча. Сёлета пабудуем яшчэ адну канюшню, кароўнік, цялятнік, клуб, хату-чытальню, памяшканне праўлення калгаса, лазню.

Калгаснікі зразумелі, што толькі пры калектыўнай гаспадарцы можна жыць культурна і заможна.

Працую я на свінаферме ўжо чатыры гады. Спачатку не было ў нас свінарніка, нехапала кармоў, але цяжасці перамаглі. У мінулым годзе пабудавалі тыповы свінарнік і кормакухню. Працаваць стала лягчэй.

Год таму назад на ферме ў нас было ўсяго 13 свіней, а ўжо к зіме — 79 галоў. На раённай сельскагаспадарчай выстаўцы наш калгас па жывёлагадоўлі атрымаў дыплом 1-й ступені, а я — грашовую прэмію.

Цяпер я абавязалася ад 10 свінаматок атрымаць па 20 парасят і ад 19 — па 14. Паколькі я цяпер і загадваю фермай, то клапаціся пра ўсё пагалоўе. Корм свінням даецца ў маёй прысутнасці. Да апаросу і пасля даем лепшыя кармы і павялічваем порцыі.

Каб палепшыць пароду, мы зімой правялі злучку лепшых свінаматок з племяннымі вытворнікамі. Ад 6 свінаматок ужо атрымалі 47 парасят, чакаем прыплод яшчэ ад 10 свінаматок. Такім чынам ад кожнай свінаматкі будзем мець не менш 14 — 20 дзелаў парасят.

Л. СУМАР,
калгас імя Жданава Лунінецкага раёна

Ферма буйнай рагатай жывёлы калгаса імя ЦК КП(б)Б — перадавога ў Мінскім раёне. За поспехі ў вырошчванні маладняка калгасу прысуджан пераходны Чырвоны сцяг РК КП(б)Б і Мінскага райвыканкома. На здымку: перадавыя людзі калгаса (злева направа) загадчыца фермы О. Жукоўская, даярка Э. Нарковіч і цялятніца Л. Русаловіч назіраюць за цялятамі.

Вучаніцы 10-га класа 2-й жаночай сярэдняй школы гор. Брэста ў кабінёце фізікі паўтараюць пройдзены матэрыял. Злева направа: комсамолкі Зоя Лапо, Зоя Смірнова, Міля Цяшкоўская, Эма Кавальчук і Дзіна Краўчанка.

Фото В. Германа (БелТА)

Абавязкі бацькоў у час экзаменаў

ЭКЗАМЕНЫ — напружаны час у жыцці школы, калі вучні здаюць справаздачу ў сваіх ведах не толькі перад настаўнікамі, але і перад усёй краінай.

Поспехі дзяцей на экзаменах ва многім залежаць ад падтрымкі, дапамогі, увагі і чужых адносін бацькоў.

Хатняя ўтульнасць, ласкавае слова, цёплы погляд асабліва патрэбны дзецям у гэтыя дні.

Вокрыкамі і запалохваннем нічога ад дзіцяці не даб'ешся. Трэба лепш дапамагчы яму размеркаваць час, адвесці спакойны куток для заняткаў, разгрузіць ад хатніх работ. У шуме, пры размовах цяжка працаваць нават даросламу, а тым больш школьніку. Нельга ўвесь час звяртацца да яго з пытаннямі, рабіць заўвагі, бо гэта перашкаджае сканцэнтраванасці.

Асабліва чула трэба аднесціся да чатырохкласнікаў, бо яны трымаюць экзамены першы раз. Трэба іх падтрымаць, усяліць бадзёрасць і ўпэўненасць у сваіх сілах.

Клопаты аб здароўі дзіцяці ніколі не павінны пакідаць бацькоў, тым больш у перыяд падрыхтоўкі і ў час саміх экзаменаў. Трэба ўстанавіць для яго правільны рэжым: уставаць а 7—8 гадзіне раніцы, класціся а 10—11 гадзіне вечара. Заняткі ноччу вельмі шкодна адбіваюцца на здароўі.

Рабочы дзень вучняў IV класа не павінен перавышаць 5 гадзін, вучняў V—VI класаў — 6 гадзін, VII—IX класаў — 7 гадзін, X класа — 8—9 гадзін.

Дзве трэці заняткаў павінны прыпадаць на першую палову дня, калі дзіця бадзёрае і свежае.

Праца і адпачынак павінны ўвесь час чаргавацца. Праз кожныя 50 хвілін заняткаў неабходна адпачываць на працягу 10 хвілін. На жаль, рэдкія дзеці ўмеюць так займацца,

і рэдкія бацькі звяртаюць на гэта ўвагу. За няўважлівымі і няўсёдушымі дзецьмі патрэбны пастаяннае назіранне і кантроль.

У перыяд экзаменаў вельмі важны прагулкі, гульні на свежым паветры, заняткі спортам. Не трэба толькі імі захапляцца праз меру, як захапляўся гульні ў футбол Віця Малееў у кнізе Носава «Віця Малееў у школе і дома».

Калі здароўе школьніка вельмі слабое, бацькі маюць права хадайнічаць аб вызваленні яго ад экзаменаў. Але гэтым не трэба злоўжываць, памятаючы, што праверка патрэбна перш за ўсё самім вучням, што іх ведаў у перыяд экзаменаў сістэматызуюцца і ўмацоўваюцца, іх воля загартоўваецца, выходзіць характар.

Бацькі павінны ведаць, як рыхтуецца школьнік да экзаменаў. У школе ён атрымлівае неабходныя парады, абавязак бацькоў — дапамагчы іх выканаць.

Паўтарэнне пройдзенага звычайна пачынаецца ў трэцім чвэрці. Тым часам некаторыя вучні бяруцца за паўтарэнне толькі ў красавіку. А чым пазней яны гэта робяць, тым больш перагружаюцца перад экзаменамі. Пройдзены матэрыял трэба паўтараць сістэматычна, адводзячы для кожнага прадмета пэўны дзень, напрыклад: панядзелак для рускай мовы, аўторак — для матэматыкі і г. д.

Не трэба паўтараць праграмны матэрыял па білетах, бо такое паўтарэнне будзе ласкутным. Так, пытанні па раманы Пушкіна «Еўгені Онегін» раскіданы па некалькіх білетах VIII класа, і вучню мэтазгодней паўтарыць усё аб рамане ў адзін прыём.

Пакуль у школе ідуць заняткі, на падрыхтоўку да экзаменаў можна адвесці 1—2 гадзіны ў дзень, але толькі

пасля таго, як будуць выкананы заданні на дом. Калі-ж заняткі скончацца, можна рыхтавацца цэлы дзень з перапынкамі на адпачынак.

З асаблівай увагай трэба аднесціся да пісьмовых экзаменаў па мовах і матэматыцы. Вучань павінен нанава перапрацаваць многія задачы, напісаць некалькі дыктантаў і пераказаў. Не бяды, калі яны выконваліся раней: паўтарэнне толькі замацуе веды і навыкі.

Бацькі павінны ведаць расклад экзаменаў і кансультацый, сачыць за тым, каб у дзяцей не было спазненняў і пропусках. Звычайна, каб вучні не ператамляліся, не трацілі дарэмна часу, кожны клас дзеліцца на групы. Бацькі павінны ведаць, у якой групе знаходзіцца іх сын або дачка, калі здае экзамен. У сельскіх школах вучням нярэдка дазваляюць сядзець на экзаменах усе 5—6 гадзін, пакуль праэкзамэнуецца ўвесь клас. Дзеці вельмі стамляюцца і трацяць працаздольнасць. Такая практыка шкодна.

Бацькі павінны выходзіць у дзяцей добрасумленныя адносіны да экзаменаў.

Адна маці са смехам расказвала, як яе дачка ашукала

настаўніка, запасшыся «шпаргалкамі» па ўсіх тэмах і пытаннях. Такім бацькам павінна быць сорамна, бо яны выходзіць у свайго дзіцяці такія адмоўныя якасці, як бездапаможнасць, нерашучасць, вечнае імкненне знайсці дапамогу, падтрымку, жаданне выдаць чужую працу за сваю. Падобныя схільнасці павінны быць чужды савецкаму школьніку.

На экзамены трэба ісці без кніг і сшыткаў, толькі з ручкай, лінейкай і алоўкам. Робіцца гэта для таго, каб забяспечыць самастойнасць вусных адказаў і пісьмовых работ вучняў.

Калі пасля ўдачна здадзенага экзамена вучань адчувае прыліў сіл, бадзёрасць, жаданне працаваць, можна дазволіць яму займацца. Аднак будзе лепш, калі ён адначасна запасецца свежымі сіламі.

Паспяхова зданыя экзамены — вялікая радасць і для бацькоў, і для дзяцей, і для ўсёй савецкай краіны. Пастараемся-ж, каб нашы дзеці добра справіліся з гэтай цяжкай і важнай справай!

А. ПАНАМАРОВА,
метадыст Міністэрства асветы БССР

Ванда Васілеўская

СЯРОД лаўрэатаў сталінскіх прэмій за 1951 год мы сустракаем імя Ванды Васілеўскай, удастоенай гэтага высокага звання за раман у трох частках «Песня над водамі» («Полымя на балотах», «Зоркі ў возерах» і «Рэкі гараць»).

Цікавым і павучальным з'яўляецца жыццёвы і творчы шлях пісьменніцы-рэвалюцыянеркі, віднага грамадскага дзеяча і публіцыста.

Нарадзілася Ванда Львоўна Васілеўская ў 1905 г., у Кракаве, у сям'і інтэлігента — чалавека прыхільна пераконанай. Але выхаванне ў сям'і не зрабіла значнага ўплыву на фарміраванне яе светапогляду. З малых год будучая пісьменніца мела магчымасць блізка бачыць жыццё ў рабочых кварталах і ў вёсцы, куды закінула яе імперыялістычная вайна. Вобразы простых працавітых людзей, іх побыт і мары аб лепшым будучым з маленства ўваходзілі ў свядомасць Ванды Васілеўскай, папайнячы яе жыццёвы вопыт і назіранні. Усе яе сімпатыі былі на баку людзей працы, якія жылі ў беднасці і бязпраіі.

У 1917 г. Ванда Васілеўская паступіла ў гімназію. Тут і засталі яе гістарычныя падзеі, звязаныя з Кастрычніцкай рэвалюцыяй у Расіі. У 1918 г. у Польшчы ўзнікаюць саветы рабочых дэпутатаў. У краіне ідзе жорсткае класавая барацьба. Буржуазныя польскія нацыяналісты рабілі ўсё, каб супрацьпаставіць Польшчу Савецкаму Саюзу. Пры іх садзейнасці і згодзе польская дзяржава была выкарыстана імперыялістамі як плацдарм для нападу на Савецкі Саюз.

У гэты складаны пераломны перыяд і пазней, у час панавання ваенна-дыктатарскай зграі Пілсудскага, Ванда Васілеўская вядзе вялікую рэвалюцыйную работу: кіруе гурткамі рабочых, актыўна ўдзельнічае ў стачках, арганізуе забастоўку настаўнікаў, выступае на вечарах і мітынгх. Яна свядома становіцца

Ванда Васілеўская

віцца на пазіцыі пролетарыята і ўсю сваю дзейнасць падпарадкоўвае задачы вызвалення народа.

Матэрыялам для першых літаратурных выступленняў Ванды Васілеўскай паслужылі назіранні з жыцця гарадской беднаты, прамысловых рабочых. Першы яе значны твор — аповесць «Аблічча дня» (1934 г.) расказвае праўду аб становішчы працоўных у Польшчы, аб іх барацьбе супраць эксплуатацыі і прыгнёту. Кніга гэтая была канфіскавана. Паліцыя пачала сачыць за пісьменніцай.

У сваім аўтабіяграфічным нарысе «Старонкі мінулага» Ванда Васілеўская піша:

«Многія мне гаварылі, што пасля працы чытання «Аблічча дня» ў іх адкрыліся вочы на мноства рэчаў, якіх яны раней не заўважалі і не разумелі. Тады мне стала відавочна, што ў барацьбе, якую пролетарыят вядзе за сваё вызваленне, зброяй можа быць і кніга. І калі жыццё выстаўляла перада мной новыя пытанні, калі я бачыла зло і несправядлівасць, я пісала кнігу, каб пратэставаць, каб паказаць людзям, як абстаіць справа ў сапраўднасці, каб дапамагчы тым, хто змагаецца».

Глыбіні і праўдзівасці ў паказе жыцця рабочых Ванда Васілеўская вучылася ў вялікага рускага пісьменніка, заснавальніка сацыялістычнага мастацтва Максіма Горкага. Яна выкарыстоўвала традыцыі перадавога рэалістычнага мастацтва, насычанага ідэямі гуманізма і барацьбы за свабоду. Гэтым самым В. Васілеўская супрацьпаставіла сябе большасці тагочасных польскіх пісьменнікаў, якія схіляліся перад дэкадэнцкай літаратурай Захада.

Першая кніга пісьменніцы заваявала любоў польскіх рабочых і выклікала ярасныя выпадкі буржуазнага рэакцыйнага друку. Яшчэ перад выпускам кнігі Васілеўскую неаднойчы звальнялі з пасады настаўніцы, якую яна займала пасля сканчэння ўніверсітэта, за свабодалюбства, за палітычную агітацыю, за ўдзел у забастоўках. Яна пераязджала з месца на месца, доўгі час была беспрацоўнай.

З 1934 г. Ванда Васілеўская жыве ў Варшаве і працуе ў профсаюзе польскіх настаўнікаў. Яна становіцца карэктарам, потым членам рэдкалегіі дзіцячага часопіса. Літаратурная работа пісьменніцы ідзе поруч з яе практычнай рэвалюцыйнай барацьбой, з выступленнямі ў галіне публіцыстыкі.

У 1935 г. выходзіць другі твор пісьменніцы — раман «Радзіма», у 1938 г. — «Зямля ў ярме». У гэтых кнігах яна раскрывае сапраўднае становішча польскіх сялян, даведзеных да поўнага

разарэння, паказвае, як наспявае пратэст у асяроддзі батракоў, сцвярджае думку аб тым, што стварыць радзіму працоўных могуць толькі шляхам барацьбы супроць сваіх прыгнятальнікаў.

Яшчэ больш узмацняе ганенне на пісьменніцу. Ёй не даюць магчымасці працаваць. Наступная яе кніга «Полымя на балотах» (1939 г.) магла б не ўбачыць свет, каб не вераснёўскія падзеі, якія прынеслі вызваленне заходнім украінцам і беларусам і змянілі лёс самой пісьменніцы.

Ванда Васілеўская пеша, пад абстрэлам фашысцкіх самалётаў, ішла насустрач Совецкай Арміі, у краіну сацыялізма, якую лічыла сваёй радзімай.

З першых-жа дзён яна ўключаецца ў бурнае савецкае жыццё, многа ўвагі аддае публіцыстычнай дзейнасці. Яе выбіраюць у Вярхоўны Совет СССР ад горада Львова.

У час Айчыннай вайны Ванда Васілеўская служыць у Совецкай Арміі (у званні палкоўніка), у 1941 г. уступае ў камуністычную партыю. Яна вядзе вялікую арганізацыйную работу па стварэнню Саюза польскіх патрыётаў і 1-й польскай арміі.

За раман «Радуга» ёй была прысуджана ў 1943 г. Сталінская прэмія першай ступені. Адзначан таксама Сталінскай прэміяй у 1946 г. і яе твор «Проста каханне».

У пасляваенны час Ванда Васілеўская — дэпутат Вярхоўнага Совета СССР, член пастаяннага камітэта Сувеснага кангрэса прыхільнікаў міру — вядзе вялікую грамадска-палітычную і дзяржаўную работу, удзельнічае ў кангрэсах і канферэнцыях, прысвечаных барацьбе за мір. У 1949 г. вышла яе кніга нарысаў «У Парыжы і зне Парыжа».

Адным з самых значных твораў пісьменніцы з'яўляецца трылогія «Песня над водамі».

Гэтая кніга адлюстроўвае значны адрэзак часу, азнаменаваны важнейшымі сацыяльнымі пераўтварэннямі. Яна расказвае аб нараджэнні дэмакратычнай польскай дзяржавы ў ходзе Вялікай Айчыннай вайны.

Першая кніга — «Полымя на балотах» прысвечана паказу жыцця сялян украінскай вёскі Альшаны ва ўмовах каланізатарскай палітыкі памешчыцка-буржуазнай Польшчы. Сяляне Палесся знаходзяцца пад падвойным, класавым і нацыянальным, прыгнётам. Пануюць на «ўсходніх крэсах» прадстаўнікі польска-фашысцкай дзяржаўнасці — асаднік Хажыняк, удзельнік вайны супроць савецкай краіны ў 1920 г., камендант паліцэйскага паста Сікора, паліцэйскі Людзік. Яны адчуваюць сябе поўнапраўнымі гаспадарамі гэтых зямель і лічаць такое становішча доўгавечным, трывалым. Але зусім інакш думаюць сяляне. Яны і з'яўляюцца сапраўднымі героямі кнігі. Пісьменніца паказала сябе добрым знаўцам народнага жыцця, побыту і псіхалогіі сялянства, яго настрояў і духоўных інтарэсаў. Ванда Васілеўская смела выступіла ў абарону прыгнятаемых украінцаў і беларусаў Палесся, праўдзіва расказала аб страшэннай беднасці, цемры, што пануе ў вёсках, паказала перадавых людзей, якія актыўна змагаюцца супроць польскай улады за вызваленне народа.

Камуніст Пётр Іванчук асуджан на дзесяць год турэмнага зняволення. Аднак яго прысутнасць адчуваецца ў тво-

ры, аб ім з павагай успамінаюць сяляне, лепшыя прадстаўнікі моладзі ўцягваюцца ў рэвалюцыйную барацьбу. Не схіляецца перад мясцовай уладай селянін Іван Піскор. Ён падпаліў дом асадніка, забіў паліцэйскага, які імкнуўся злавіць яго. Мэта Івана Піскара — прабіцца на Усход, у Савецкі Саюз, на радзіму працоўных, у шчаслівую краіну, дзе селянін адчувае сябе чалавекам, а не зацкаваным зверам.

Надзвычай складаным з'яўляецца вобраз Ядзвігі Плонскай. Дачка збяднелага і даўно памершага памешчыка, Ядзвіга расла сярод сялянскіх дзяцей. Яе сімпатыі на баку вёскі. Яна любіць камуніста Пятра, і гэта яшчэ больш збліжае яе з сялянамі. Але ў яе няма цвёрдых пераконанняў, няма пэўнай лініі паводзін і, паддаўшыся ўгаворам маці, яна выходзіць замуж за асадніка Хажыняка. Яна перайшла ў другі свет, душны, асуджаны на пагібель, свет польскіх каланізатараў, і вёска адварнула ад яе. Нянавісць людзей, адзіноцтва, слёзы над сваім лёсам — вось што чакае Ядзвігу за яе памылку, за няўменне знайсці правільны выхад, вызначыць сваё месца ў барацьбе.

Другая частка трылогіі — раман «Зоркі ў возеры» расказвае аб далейшым лёсе ўжо знаёмых нам па першай кнізе герояў. У цэнтры ўвагі пісьменніцы — падзеі, звязаныя з вераснем 1939 года.

Урад Польшчы і галоўнае камандаванне ў першыя дні наступлення гітлераўскай арміі, ратуючыся і захапіўшы нарабаваныя ў народа багацці, скрыліся за мяжу. Савецкі Саюз бярэ пад сваю абарону украінцаў і беларусаў. У вёсцы Альшанах радасна сустракаюць Савецкую Армію, пачынае ўсталёўвацца новае жыццё. Канчае самагубствам паліцэйскі камендант Сікора, імкнецца арганізаваць узброенае супраціўленне асаднік Хажыняк. Канчаткова заблытаўся і нарабіў цэлы рад злачынстваў паручык Забельскі. Ён з'явіўся ахвярай у руках рэакцыі.

Асноўнае ў рамане — рост новага жыцця на Палессі ва ўмовах савецкай улады, працэс выпраўлення чалавека, выхад яго на арэну грамадскай дзейнасці. Радасць гэтага новага жыцця адчула маці шасцярых дзяцей — бяднячка Паручыха, перавозчык Сямён і многія іншыя.

Трэцяя частка рамана — «Рэкі гараць» — прысвечана падзеям Вялікай Айчыннай вайны, барацьбе за новую, дэмакратычную Польшчу.

На першых старонках кнігі мы зноў сустракаемся з асноўнай яе гераіняй — Ядзвігай Плонскай, у якой хварэе дзіця. У час вайны яна жыве ў Казахстане і працуе ў соўгасе.

Паступова пашыраецца свет уяўленняў гераіні. Яна зусім па-іншаму пачынае разумець навакольную рэчаіснасць. Павага да добрых рускіх людзей, любоў да працы, пачуццё мацярынства абуджаюць у ёй вялікую прагу дзейнасці, падрыхтоўваюць да разумення вялікага і моцнага пачуцця — пачуцця Радзімы.

З нянавісцю адносіцца яна да гультаяў, чыноўнікаў з польскага пасольства, казнакрадаў, цёмных, нікчэмных людзей, якія не адчуваюць удзячнасці да Савецкага Саюза, а імкнуцца шкодзіць, шпіёніць, кладуць цень на ўсіх чэсных палякаў. Савецкая краіна, яе простыя працавітыя людзі, у якіх можна многаму навучыцца, абудзілі Ядзвігу, адкрылі шляхі ў жыццё, у свет барацьбы і дзеяння. Вялікай любоўю да мужа гера-

ічнага савецкага народа, да савецкай краіны напаяўца яе сэрца.

«Вось так будзе і ў Польшчы, — думалася Ядзвізе пад свіст цёплага стэпавага ветру. — Не будзе галодных дзяцей, не будзе Карвоўскіх, якія ашукваюць сялян, не будзе непісьменных жанчын, не будзе беспрацоўных і не будзе людзей, якія за тое, што імкнуцца да агульнага добрабыту, трапляюць за турэмныя краты. Такой павінна быць Польшча, куды мы забярэм адсюль усіх гэтых дзяцей, што выкінуты з родных гнёздаў, пакрыўджаны, так многа вынеслі за гэтыя цяжкія гады вайны...».

Палітычна вырасшая, абуджаная да новага жыцця, да актыўнай дзейнасці прыязджае Ядзвіга ў вызвалены Люблін, каб усю сваю энергію аддаць новай, народжанай у баях радзіме.

У радах польскай арміі, змываючы крывёю свае ранейшыя злачынствы, вяртаецца на радзіму Забельскі. Ён бачыў гераізм савецкіх салдат, абаронцаў Сталінграда, рускіх. Ён многа перажыў і многае зразумеў за гэты час. У яго душы з новай сілай абуджаецца нянавісць да былых правіцеляў, да здраднікаў польскага народа, да амерыкана-англійскіх заправіл, да ўсіх тых, хто быў прычынай неймаверных пакут польскага народа.

Не выпадкова ў рамане сустракаюцца Забельскі і Ядзвіга. Абодва яны складанымі сцэжкамі выходзілі на шырокую дарогу новага жыцця і светаўспрымання. У іх ёсць светлая, шчаслівая будучыня, як ёсць яна ў польскага народа.

З вялікім майстэрствам стварае пісьменніца вобразы простых людзей, прадстаўнікоў польскага народа — разважлівай, жыццерадаснай пані Рок, юнага Марцыся, які марыць аб подзвігу, мужа нага салдата Стэфэка Плонскага, варшаўскага слесара камуніста Шувары, аднаго з кіраўнікоў Польскага Камітэта Нацыянальнага Вызвалення.

Марцысь Рок глыбока адчуў любоў да савецкай краіны, да яе людзей і прыроды. Руская рака Ока нагадвае яму Віслу, рускія сосны ўспрымаюцца ім як сёстры анінскіх, рэмбертаўскіх, сьрудбораўскіх сосен.

Нельга без хвалявання чытаць старонкі, прысвечаныя фарміраванню на тэрыторыі СССР польскай арміі, а таксама паказу яе гістарычных баёў пад Леніна, гістарычнай бітвы за новую дэмакратычную Польшчу ад Буга да Одэра.

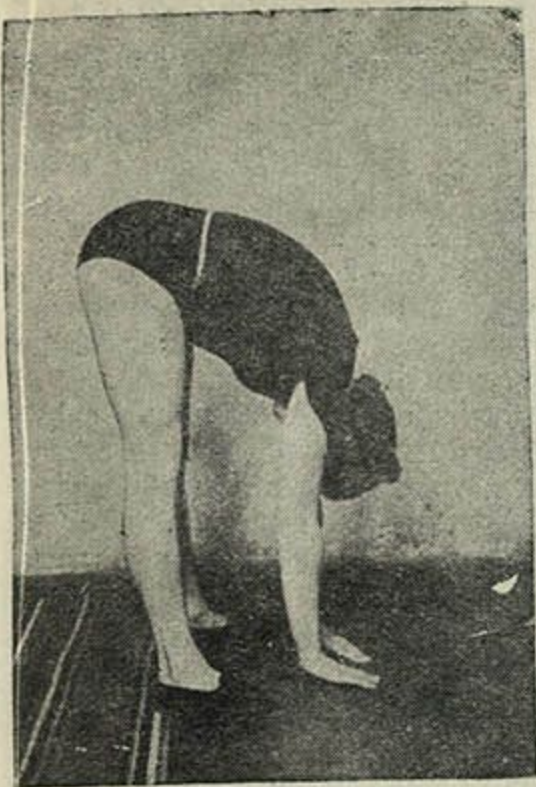
«Прысягаю на саюзніцкую вернасць Савецкаму Саюзу». Марцысь узнімае вочы, імкнучыся разгледзець на трыбуне прадстаўнікоў савецкага камандавання. Вернасць Савецкаму Саюзу... Агromністая, цудоўная зямля, яна дала мне прытулак у дні гора і жахаў... Яна навучыла мяне працы і адкрыла перад вачамі шырокія гарызонты, шляхі ў будучыню... Яна дала мне зброю для барацьбы з ворагам і салдацкую форму, якая з вандроўніка і выгнанніка зрабіла мяне байцом... Армія, што ідзе на захад, армія, што нясе вызваленне, аваяная славай армія — табе прысягаю на вернасць, вернасць на векі вякоў».

Ідэя братняй дружбы новай Польшчы з Савецкім Саюзам, народжаная ў агні вайны, з'яўляецца асноўнай ідэяй трэцяй часткі рамана.

Трылогія Ванды Васілеўскай «Песня над водамі» — цікавы, хваляючы твор, дасягненне ўсёй савецкай літаратуры.

М. БАРСТОК.

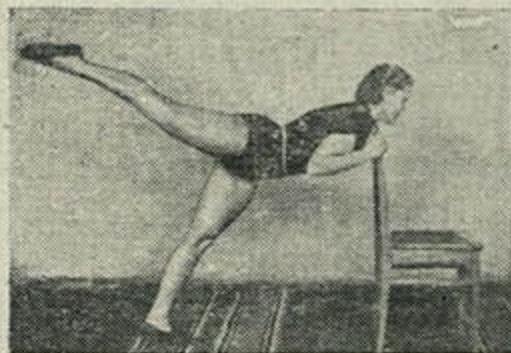
ГІМНАСТИКА ДЛЯ ЖАНЧЫН

1

2

3

4

Адным са сродкаў умацавання здароўя жанчыны з'яўляецца штодзённая ранішняя гімнастыка — «зарадка».

«Зарадка» стварае добры настрой, выклікае бадзёрасць духу, прыліў сіл. Пры сістэматычных занятках дасягаецца лепшая ўроўнаважанасць нервовых працэсаў, павышаецца агульная працаздольнасць, зніжаецца стамляемасць, паліпшаецца сон, знікае раздражальнасць. Умацаванне нервовай сістэмы садзейнічае ўмацаванню і палепшанню дзейнасці ўсіх без выключэння ўнутраных органаў.

Здароўе чалавека залежыць ад правільнага развіцця форм цела, ад узгодненай дзейнасці ўсіх органаў і сістэм арганізма, ад добрай прыстасаванасці да ўздзеяння навакольнага асяроддзя. Таму арганізм жанчыны трэба ўмацоўваць і развіваць з самага ранняга ўзросту.

Жанчынам неабходна ўлічваць спецыфічны асаблівасці свайго арганізма, асноўная функцыя якога звязана з дзетанараджэннем. Жаночы арганізм, у адрозненне ад мужчынскага, характарызуецца менш моцнай будовай касцей, меншым аб'ёмам мускулатуры цела, больш шырокім тазавым поясам. Паяснічная частка хрыбетнага слупа жанчыны ў параўнанні з мужчынскай адносна даўжэй, грудная частка

карацей. У выніку гэтых узаемаадносін брушная поласць адмяжоўваецца больш доўгай прад'яўляе да мышцаў брушнага прэса павышаныя патрабаванні пры ўтрыманні імі ўнутраных органаў брушной поласці.

Другой асаблівасцю жаночага арганізма з'яўляецца некалькі іншая анатамічная будова тазавага дна. У адрозненне ад мужчынскага, тазавае дно жанчыны мае больш магутную мускулатуру, якая выконвае функцыю ўтрымання органаў малога таза, галоўным чынам маткі. У перыяд цяжарнасці мышцы брушнага прэса жанчыны падвяргаюцца вельмі моцнаму расцягванню і ў пасляродавы перыяд вельмі часта застаюцца расцягнутымі, што парушае стройнасць фігуры, а гэта ў сваю чаргу адмоўна ўплывае на дзейнасць унутраных органаў.

Улічваючы асаблівасці будовы арганізма жанчыны, неабходна вельмі сур'ёзна ад-

несціся да ўмацавання ўсіх мышачных груп тулава і асабліва мышцаў брушнага прэса і мышцаў тазавага дна. Мышцы тазавага дна можна ўмацоўваць толькі ўскосным шляхам. Непасрэдна ўздзейнічаць на гэтыя мышцы нельга, таму што яны маюць прымацаванне на нерухома зрошчаных касцях таза. Умацаванню мышцаў тазавага дна будуць садзейнічаць усе практыкаванні, якія аказваюць уздзеянне на развіццё і ўмацаванне мышцаў брушнага прэса, тулава і ног. Для гэтага неабходна, каб у кожных ранішніх занятках былі прароблены такія практыкаванні, як нахілы тулава ўперад і назад, управа і ўлева, павароты, падыманне ног уверх з палажэння седзячы і лежачы і прыжкі рознай інтэнсіўнасці, у залежнасці ад індывідуальных асаблівасцей жанчыны (узрост, агульны і фізічны стан і г. д.).

У занятках ранішняй гімнастыкай рэкамендуецца ўлічваць наступныя патрабаванні:

Для таго, каб арганізм паступова ўцягваўся ў работу пасля сну, пачынаць заняткі трэба з хадзьбы на месцы. Затым рэкамендуецца выканаць практыкаванні тыпу «пацягвання». Гэтыя практыкаванні паліпшаюць функцыю дыхання, узмацняюць кровезварот, садзейнічаюць выпраўленню хрыбетніка.

Усе наступныя практыкаван-

ні ўцягваюць у работу ўжо значныя мышачныя групы. Аднак не трэба дапускаць работы мышцаў у поўную сілу з тым, каб моцным скарачэннем або расцягваннем не траўміраваць іх.

Пасля таго, як вы адчулі лёгкае разаграванне арганізма, можна выконваць практыкаванні больш інтэнсіўна.

У сярэдзіне зарадкі трэба даць арганізму невялікі актыўны адпачынак (выкананне больш лёгкіх практыкаванняў).

Далей зноў ідуць практыкаванні, якія выконваюцца з вялікай нагрузкай. Закончыць «зарадку» трэба прыжкмі, а затым перайсці да хадзьбы на месцы з паступовым запаволеннем крока. Дыханне пры гэтым павінна быць адвольным. Жанчыны, у якіх слабое здароўе, павінны гэта ўлічваць і выконваць усе практыкаванні з такой інтэнсіўнасцю, якую дазваляе дапусціць іх арганізм. Ускладняць і ўзмацняць комплекс практыкаванняў можна за кошт колькасці паўтарэнняў практыкаванняў або ўзбагачэння пры дапамозе прадметаў (напрыклад, гантэлі, палкі і інш.). Ніжэй прыводзіцца прыкладны комплекс ранішняй гімнастыкі для жанчын, складзены паводле пастаўленых вышэй умоў.

КОМПЛЕКС РАНІШНЯЙ ГІМНАСТЫКІ ДЛЯ ЖАНЧЫН:

Практыкаванне 1

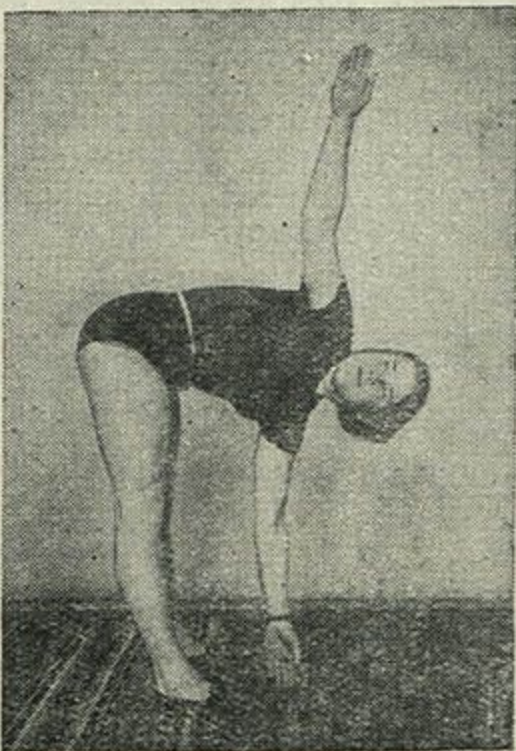
Зыходнае палажэнне: Стойка — ногі асобна, на шырыні плеч.

Лік 1 — 2. Праз бакі падняць рукі ўверх, падняцця на наскі, паглядзець на кісці рук (удых).

Лік 3 — 4. Праз бакі рукі ўніз, выдых, апусціцца на наскі.

5

6

7

Практыкаванне 2

Зыходнае палажэнне: Стойка — ногі асобна, на шырыні плеч, рукі да плячэй (пальцы сціснуты і кранаюцца плеч, локці апушчаны ўніз і прыціснуты да тулава, плечы разгорнуты).

Лік 1 — рукі ўверх, паглядзець уверх.

Лік 2 — нахіл уперад, не згінаючы ногі ў каленях, рукамі кранаюцца падлогі (фото 1).

Лік 3 — не разгінаючыся, дадатковы, больш глыбокі нахіл уперад, кранаюцца рукамі падлогі.

Лік 4 — выпраміцца ў зыходнае палажэнне.

Практыкаванне 3

Зыходнае палажэнне: Асноўная стойка (смірна).

Лік 1 — 2 — прысесці на правай назе, рукамі ўперціся ў падлогу перад сабой, левую нагу адвесці ў бок на насок (фото 2).

Лік 3 — прыставіць левую нагу да правай (рукі ўпіраюцца ў падлогу).

Лік 4 — разгінаючы ногі, прыняць зыходнае палажэнне.

Практыкаванне 4

Зыходнае палажэнне: Устаць перад спінкай крэсла на адлегласці аднаго крока і, нахіляючыся ўперад, не згінаючы тулава, абаперціся аб спінку крэсла.

Лік 1 — 2 — сагнуць рукі, левую нагу падняць назад вышэй (тулава старацца не згінаць — фото 3).

Лік 3 — 4 — разагнуць рукі і апусціць нагу. Гэтае практыкаванне можна выконваць як на чатыры, так і на два лікі. Ногі падумаць пачаргова.

Практыкаванне 5

Зыходнае палажэнне: Асноўная стойка (смірна).

Лік 1 — праз бакі падняць рукі ўверх, правую нагу адвесці ў бок і, не згінаючы, паставіць на насок.

Лік 2 — 3 — два нахілы ўправа (пружністым рухам — фото 4).

Лік 4 — праз бакі апусціць рукі ўніз і прыставіць нагу.

Практыкаванне 6

Зыходнае палажэнне: Упор, седзячы на крэсле (ногі кра-

наюцца наскамі падлогі і выпрамылены; тулава прыгнута, плечы адведзены назад, галава прама; рукі апіраюцца аб краі сядзення крэсла).

Лік 1 — сагнуць ногі ў каленях, прыцягваючы іх да грудзей, стараючыся захаваць прыгнутае палажэнне тулава.

Лік 2 — разагнуць ногі кверху (фото 5).

Лік 3 — 4 — павольна апусціць выпрамыленыя ногі ўніз у зыходнае палажэнне.

Практыкаванне 7

Зыходнае палажэнне: Асноўная стойка (смірна).

Лік 1 — нахіліцца ўперад, добра прыгінаючыся ў грудной і паясничнай частцы тулава, рукі ў бакі, ногі не згінаць.

Лік 2 — паварот управа (улева), захоўваючы палажэнне рук і прыгнутае палажэнне тулава (фото 6).

Лік 3 — павярнуцца ўлева (гл. лік 1).

Лік 4 — апускаючы рукі, прыняць зыходнае палажэнне. Выконваць спачатку павольна, а затым больш хутка.

Практыкаванне 8

Зыходнае палажэнне: Стаць на калені, апіраючыся рукамі ў падлогу так, каб паміж тулавам і рукамі, тулавам і нагамі былі, прыкладна, прамыя вуглы.

Лік 1 — 2 — прыгнуцца ў паясничнай частцы, галаву назад (живот апускаецца бліжэй да падлогі).

Лік 3 — 4 — выгнуць спіну, як мага вышэй уверх, галаву як мага бліжэй падбародкам да грудзей (фото 7).

Практыкаванне 9

Зыходнае палажэнне: Рукі на поясе.

Лік 1 — крок правай нагой управа, не адрываючы левай ад падлогі.

Лік 2 — крок левай нагой улева, не адрываючы правай ад падлогі.

Лік 3 — прыжком злучыць ногі разам.

Лік 4 — прыжок нагі разам.

Прыжкі закончыць хадзьбой на месцы. У час хадзьбы дыханне павінна быць адвольнае. Калі арганізм вернецца ў адносна спакойнае становішча, можна перайсці да водных працэдур.

Л. МАЕУСКАЯ

Вучыцца вышываць

У мінулым нумары мы пазнаёмілі чытачоў з першымі дэкаратыўнымі швамі — сцябельчатым, тамбурным, ёлачкай, вугольнікам простым, вугольнікам патроеным, лесвіцай і поўлесвіцай. У гэтым нумары заканчваем вывучэнне астатніх дэкаратыўных швоў.

Шоў васьмёрка звычайная (рыс. 1).

Спачатку выцягніце з матэрыялу дзве ніткі на некаторай адлегласці адна ад другой. У час вышывання трымайце іголку так, каб востры канец быў накіраваны справа налева. У верхняй выцягнутай палосцы паддзеньце іголкай 3 — 4 ніткі. Затым каліце наўскасяк у ніжнюю выцягнутую палоску і зноў паддзявайце 3 — 4 ніткі. Шоў вядзецца злева направа і сачыце, каб адна нітка перакрываўлася з другой недалёка ад месца ўколу.

Шоў васьмёрка з каймой, васьмёрка падвойная (рыс. 2, рыс. 3).

Для васьмёркі з каймой спачатку вышываецца васьмёрка звычайная. Потым бярэцца цямнейшая нітка і па баках звычайнай васьмёркі вышываюцца дзве палоскі сцябельчатым швом. Шоў васьмёрка падвойная робіцца так. Спачатку вышываецца васьмёрка звычайная ніткамі

сіняга колеру, а наверх яе накладаецца ўдвая вузейшая васьмёрка ніткамі чырвонага колеру.

Шоў мярэжка-васьмёрка (рыс. 4).

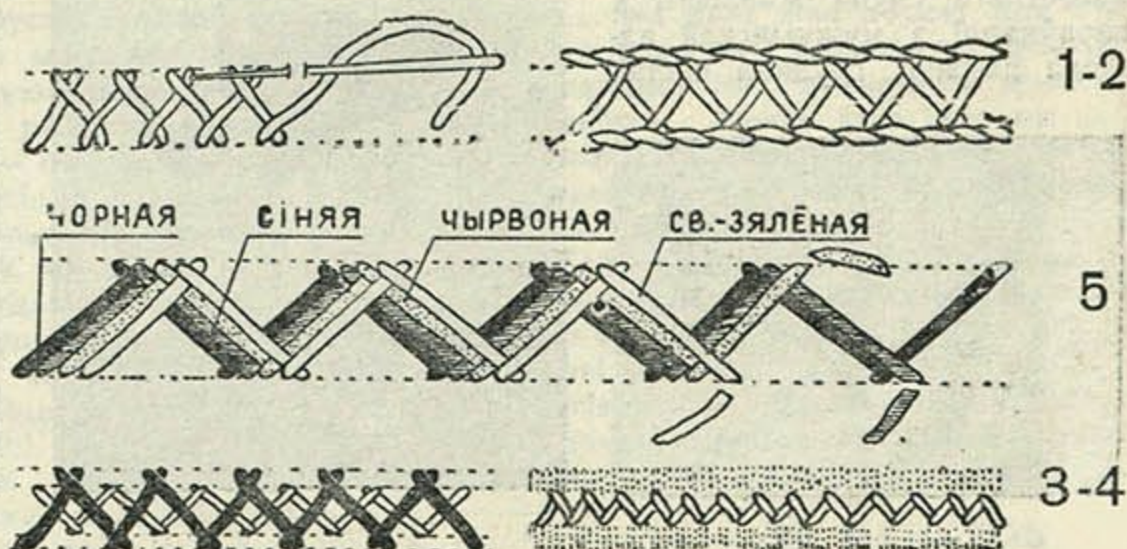
Гэты шоў ужываецца для акаймлення дарожак, парт'ер, сурвэт. На месцы мярэжкі выцягніце чатыры ніткі, шэсць прапусціце і зноў чатыры выцягніце. Па палосцы паміж выцягнутымі ніткамі пачынайце вышываць васьмёрку звычайную ніткай такога колеру, які лепш гарманіруе з вышыўкай. Каб мярэжка ат-

рымалася роўнай, набірайце на іголку і прапускайце аднолькавую колькасць нітак. Мярэжку-васьмёрку можна вышыць любой шырынёй.

Шоў аксамітны (рыс. 5).

Гэта адзін з самых прыгожых дэкаратыўных швоў. Ён ужываецца не толькі з гладзю, але і самастойна. Гэтым швом можна вышываць жаночае летняе паліто, плацце жаночае і дзіцячае, сарочкі мужчынскія і дзіцячыя (для хлопчыкаў). Аксамітны шоў шыецца так, як і васьмёрка звычайная. Паддзеньце на іголку 3 ніткі, зрабіце паміж уколамі прамежкі шырынёй у 1,5 сантыметра і вышывайце аснову чорнымі ніткамі. Ушчыльную да асновы, адну за другой кладзіце ніткі наступных колераў: карычневага, чырвонага, аранжавага, жоўтага і лімоннага. Аксамітны шоў заўсёды пачынаецца самым цёмным тонам, а канчаецца самым светлым. Аснова ў васьмёркі заўсёды павінна быць цёмнай: чорнага, карычневага, цёмнасіняга, цёмназялёнага колераў.

Н. МАЦЮШЧАНКА

САЛАТА СА СМЯТАНАЙ І ЯЙКАМ

Абмытую і абсушаную зялёную салату нарэзаць і скласці ў міску. Яйкі, звараныя ўкрутую, нарэзаць тонкімі лустачкамі і змяшаць з соусам са смятаны з воцатам. Перад самай падачай к сталу заправіць салату смятаным соусам з яйкам, пакласці ў салатнік, абкласці кружочкамі свежых гуркоў і пасыпаць дробна нарэзаным укропам або зеленню пятрушкі. Падаецца салата да ўсіх мясных і рыбных блюдаў.

На 300 г зялёнай салаты — 1 свежы гурок, 1 яйка, $\frac{1}{2}$ шклянкі соуса са смятаны з воцатам.

СУП МАЛОЧНЫ З БУЛЬБЯНЫМІ КЛЁЦКАМІ

Звараную працёртую бульбу (прыкладна $\frac{1}{2}$ шклянкі), сырыя яечныя жаўткі і муку змяшаць, пасаліць, затым прыбавіць збітыя яечныя бялкі і зноў перамяшаць. Атрыманае пюрэ ўзяць сталовай лыжкай, краі абраўняць, затым чайнай лыжкай, змочанай у гарачай вадзе, аддзяляць клёцкі і апускаць іх у гарачае малако. Варыць клёцкі трэба пры самым слабым кіпенні, без крышкі, на працягу 10—12 хвілін, пасля чаго суп пасаліць і дабавіць масла.

Малочны суп можна прыгатаваць з мучнымі клёцкамі, а таксама з клёцкамі з маньных круп.

На 1 л малака — 3—4 шт. бульбы, 2 яйкі, 3—4 ст. лыжкі мукі, 1 ст. лыжку масла.

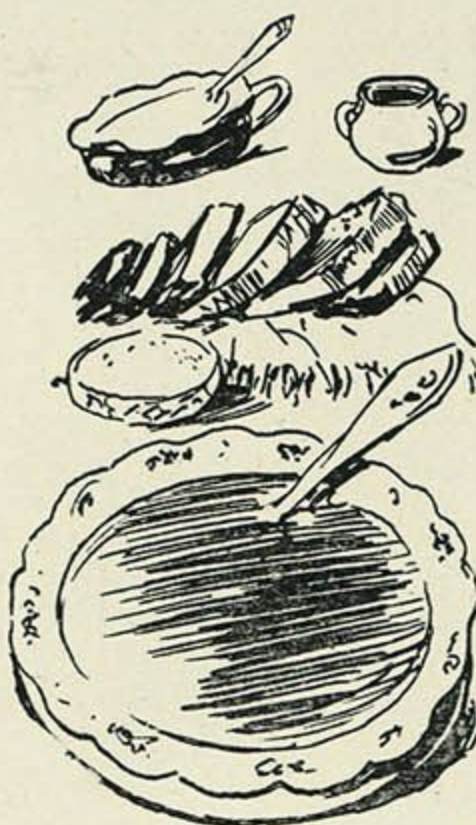

МЯСНАЯ ЗАПЯКАНКА

Прамытае мяса (мякаць) пралусціць праз мяса-рубку і злёгку падсмажыць на патэльні; дадаць дробна нарэзаную падсмажаную цыбулю, тамат-пюрэ, соль, перац, крыху бульёну або вады і тушыць на слабым агні пад крышкай 15—20 хвілін. Дробна падсмажыць ачышчаную і прамытую бульбу, нарэзаўшы лустачкамі і пасаліўшы; падсмажаную бульбу раскласці тонкім слоем на патэльні, зверху бульбы пакласці слой падсмажанага мяса і фаршу, разраўняць, заліць збітым з малаком яйкам і паставіць у духоўку на 5—10 хвілін для запякання.

Пры падачы к сталу пасыпаць запяканку дробна нарэзанай зеленню пятрушкі.

На 300 г ялавічыны (мякаці) — 500 г бульбы, 2 яйкі, 1—2 галоўкі цыбулі, 1 ст. лыжку тамат-пюрэ, $\frac{1}{4}$ шклянкі малака, 2 ст. лыжкі масла.

АДКАЗЫ НА ПЫТАННІ ЧЫТАЧОЎ

Чытачка т. Трусава з гор. Барысава пытае, як змагацца з белымі чарвямі, якія паядаюць цыбулю. Адказваем:

Яечкі, лічынкі і коканы цыбулёвай мухі па знешняму выгляду напамінаюць яечкі, лічынкі і коканы капуснай мухі. Ложнакоканы цыбулёвай мухі зімуюць у глебе. Вясной з іх вылятаюць мухі, якія праз некалькі дзён пасля вылету пачынаюць адкладваць яечкі на зямлю пад высажшую луску цыбулі або на ніжнюю частку лісцяў. Праз 5—7 дзён з яечак вылупляюцца лічынкі (белыя чэрві). Яны пранікаюць у цыбуліну і, праядаючы ў ёй ходы, прабіраюцца да яе донца.

Праз 16—20 дзён лічынкі пакідаюць цыбуліну і ператвараюцца ў глебе ў ложнакоканы, з якіх вылятае другое пакаленне мух. Пры моцным заражэнні ў адной цыбуліне можа знаходзіцца да 50 і больш лічынак. Найбольшая шкода ад лічынак цыбулёвай мухі назіраецца ў канцы чэрвеня і ў ліпені.

На пашкоджанай цыбуліне пасяляюцца лічынкі і другога шкоднага віду — мухі-журчалкі, якія канчаткова знішчаюць унутранасць цыбулін.

Меры барацьбы з цыбулёвай мухай:

1. Пасевы і пасадкі цыбулі трэба праводзіць далей ад участкаў, якія займаліся цыбуляй у папярэднім годзе.

2. Пасыпаць удоўж радкоў, дзе расце цыбуля, препарат ДДТ (дуст) у пачатку адкладкі яечак (канец мая, пачатак чэрвеня) у колькасці 1—2 грамы на кожны метр радка, паўтараючы пасыпку праз некалькі дзён.

3. Апудрываць донцы цыбулін перад пасадкай прэпаратам ДДТ.

4. Мульчыраваць (пасыпаць) глебу на пасадках цыбулі торфам, таўшчынёй слоя ў 2 см, не пазней канца мая.

5. Выбіраць з поля пашкоджаныя расліны разам з цыбулінамі і прымыкаючым да іх слоём зямлі.

С. МАКСІМОВІЧ.

На першай старонцы вкладки — карціна мастака Н. Карчагіна «Упершыню». На другой старонцы — Цэнтральны кніжны магазін на рагу Совецкай і Комсамольскай вуліц г. Мінска. На ўклейцы — першамайская дэманстрацыя працоўных Мінска, каляровае фото А. Дзітлава.

Адказы рэдактар: А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна, 55, пакой 23. Тэлефон 2-33-03.
АТ 74077 Падпісана да друку 17/V 52 г.

Тыраж 25.000 экз.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.
Зак. № 237

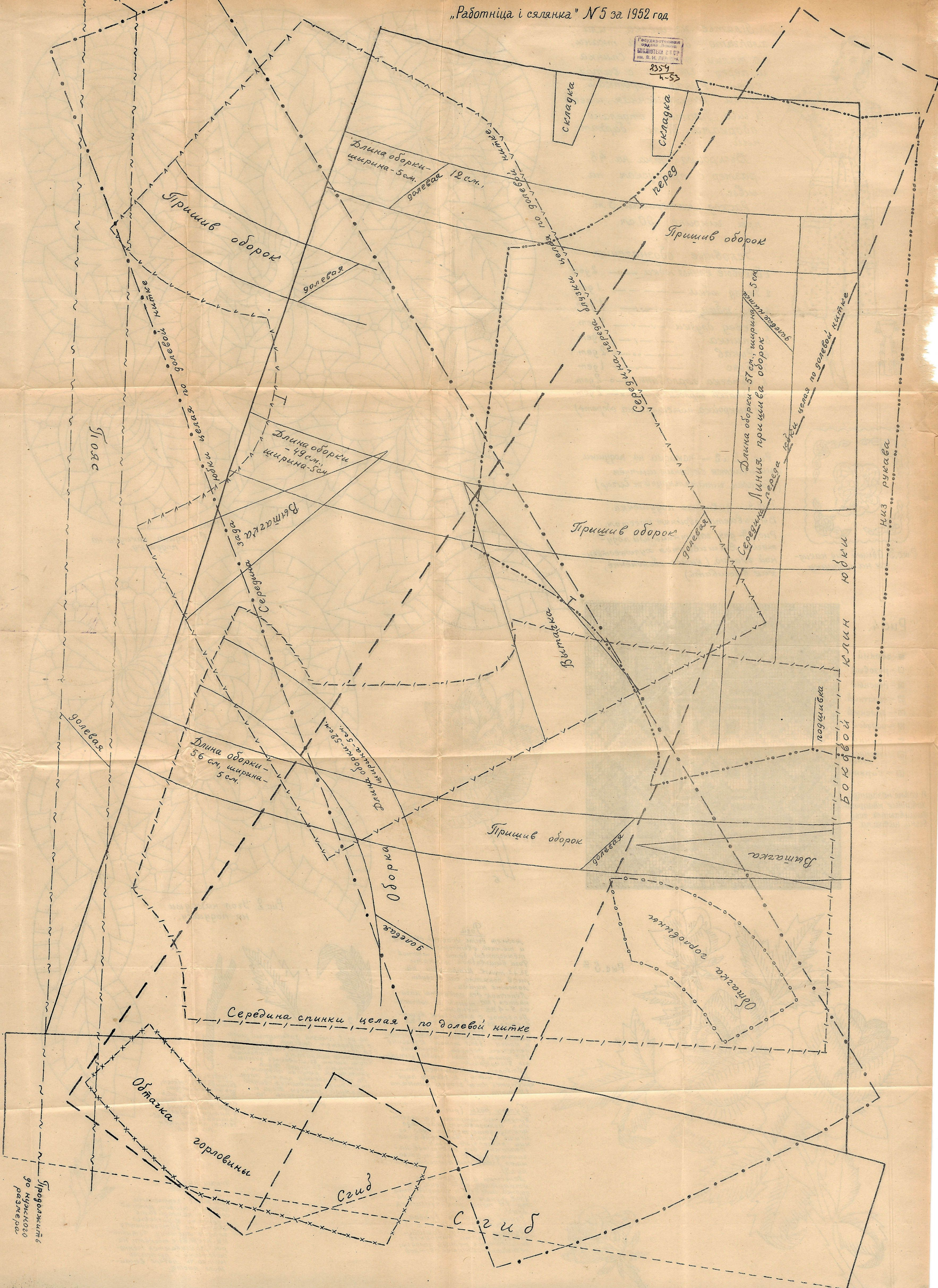
Друкарня імя Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55.

МАТЫЛЬКІ

Фотаэцюд А. Дзіглава

Государственный
образовательный
центр
им. В. И. Ленина
2359
4-53

Платье из шёлка или хлопчатобумажной ткани, по талии отрезное. Спинка и перед гладкие с вытачками. Рукав короткий. Юбка расклешенная, имеет 4 шва. Платье отделано оборочками. Пояс бархатный.

Выкройка дана на 48 размер с припуском на швы.

Расход материала 3 м. при ширине 90 см.

Условные обозначения:

1. Боковые клинья юбки — 2 дет.
2. Перед юбки — 1 дет.
3. Зад юбки — 1 дет.
4. Перед блузки — 1 дет.
5. Спинка — 1 дет.
6. Рукав — 2 дет.
7. Пояс — 1 дет.
8. Обтачка горловины — 2 дет.
9. Обтачка горловины — 2 дет.

(Выкройка помещена на обороте)

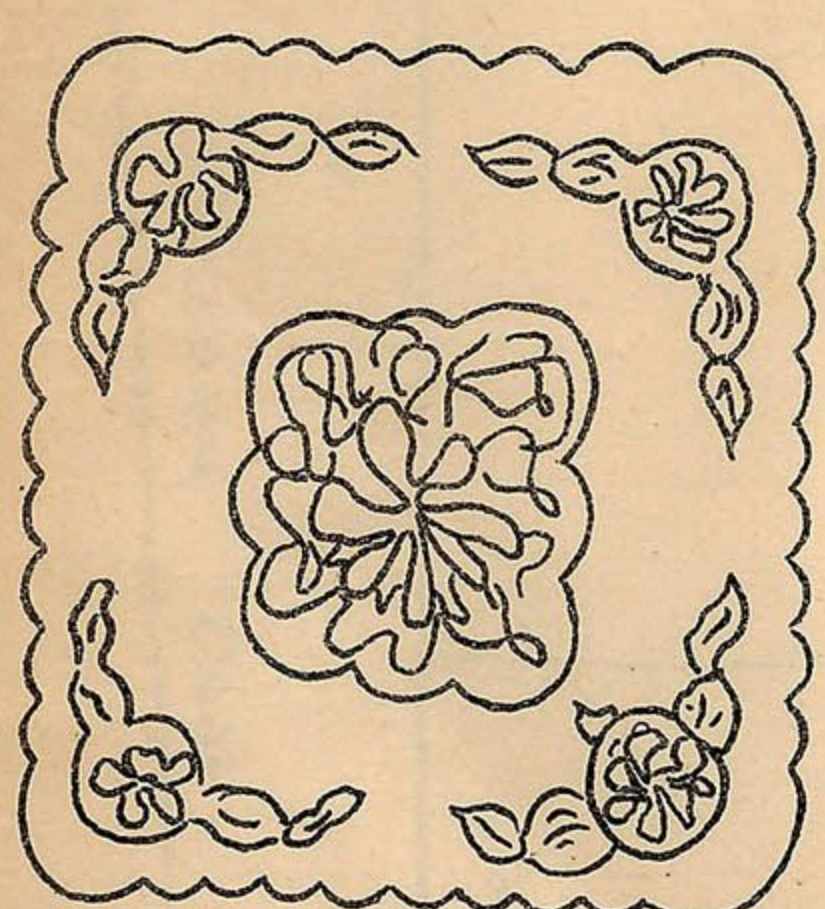

Рис. 3 Общий вид накладки на подушку

Рис. 1, 2 и 3 — накладка на подушки. Вышивается сквозным шитьем (Трислан гитательницей т. Зигир)

Рис. 4. — диванная подушечка.

Вышивается двойным крестом.

Рис. 5^а для газетницы или подушечки. Вышивается художественной гладью. (ниже объяснение, как вышивать.)

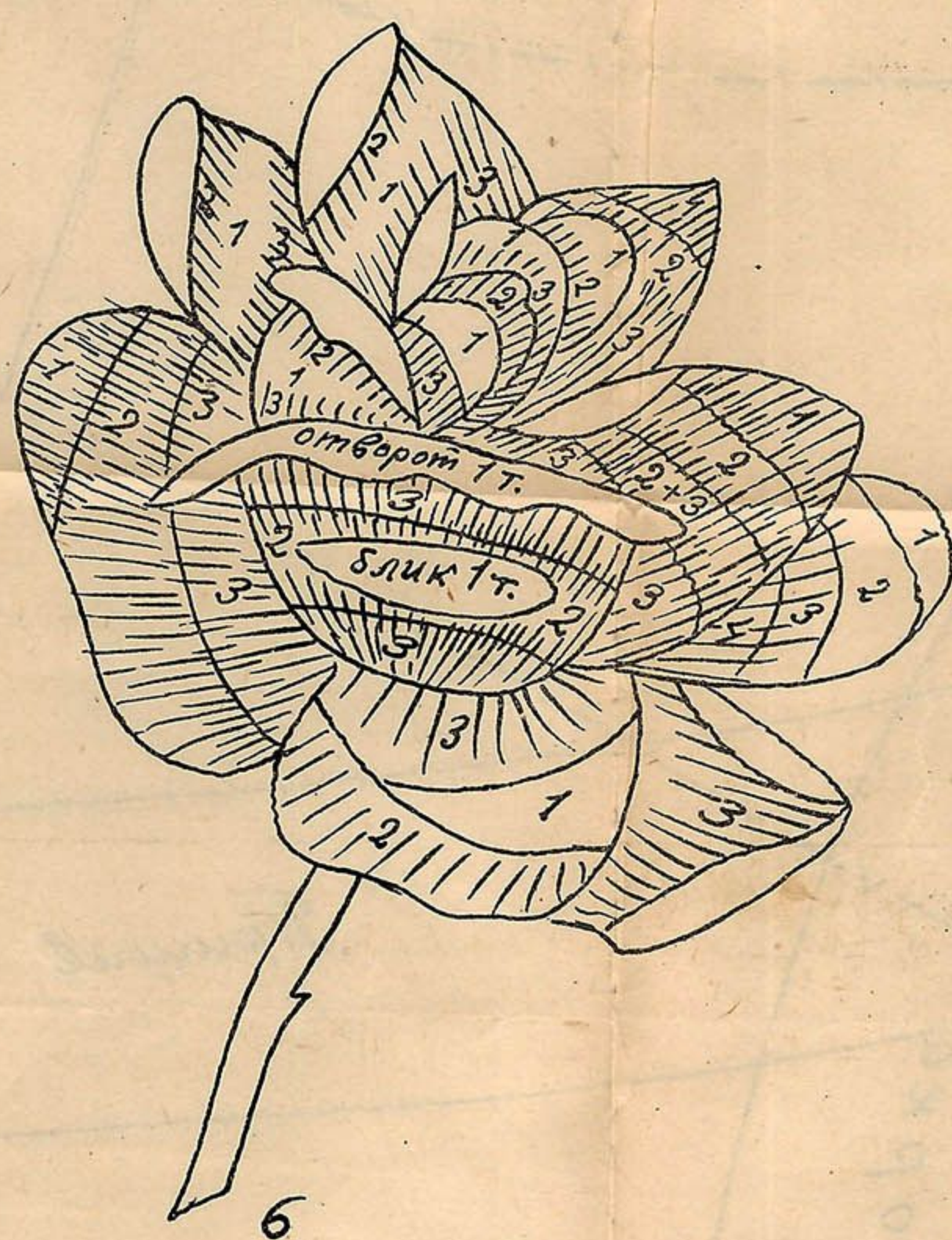
Рис. 4.

- — чёрный
- — розовый
- ▣ — красный
- ▤ — салатный
- ▥ — зелёный
- ▦ — голубой
- ▧ — синий
- ▨ — тёмно-зелёный
- ▩ — сиреневый

В кайме незастриженные квадраты вышиваются голубыми нитками.

Рис. 5^а

Роза

может быть красной, светлой и тёмной, светлорозовой, тёмнорозовой, белой и желтой. Роза вышивается нитками 3х4^х тонов. Штрихами на рис. 6 показано, как следует ложится нитка.

Лепесток без отворота нагиается 1^м тоном и кончается 3-4^м тоном. Лепесток с отворотом вышивается из-под отворота 2^м или 3^м тоном, середина лепестка зашивается 1^м тоном, и кончик — 3^м тоном. Середина лепестка следует вышивать 1^м тоном для того, чтобы показать его выпуклость.

Отворот зашивается тёмно-бурым швом, а сверху пере-крывается косой гладью нитками 1го тона.

Бутон розы (рис. 5)

Продольные штрихи на лепестках показаны, как надо накладывать тень и куда ложится нитка. Поперечные линии разделяют тона.

Лепестки без отворотов нагибаются с 1го тона и кончаются 3^м тоном (как показано на рис. 5).

Лепестки с отворотами нагибаются с 3го тона, продолжаясь 2^м тоном и оканчиваются 3^м тоном. Посредине нитками 1го тона накладывается блик.

Узкие листики у бутона зашиваются тёмной и светлой зеленью. Заштрихованные части листиков зашиваются тёмной зеленью, незаштрихованные — светлой.

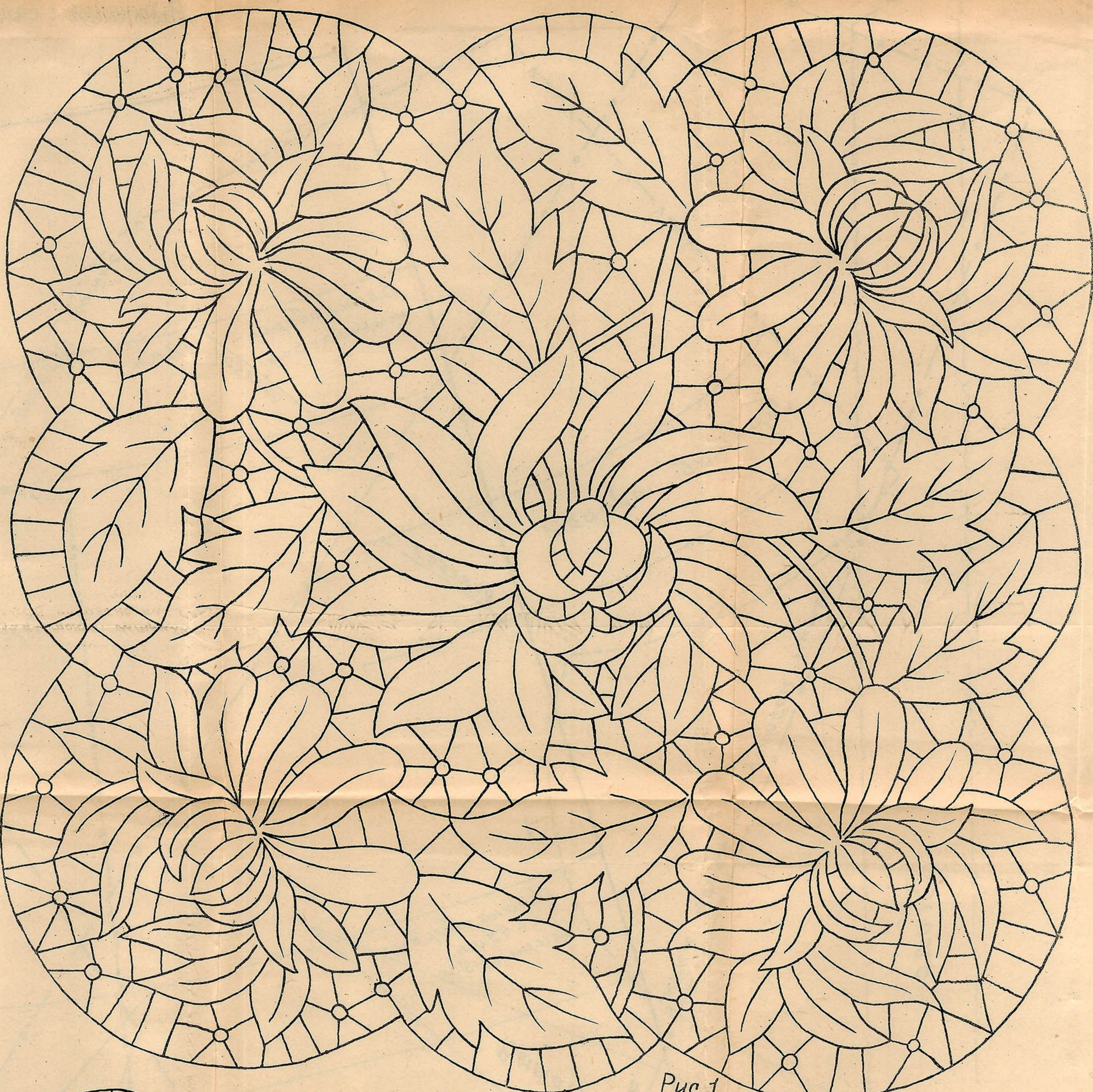

Рис. 1

Середина накладки на подушку.

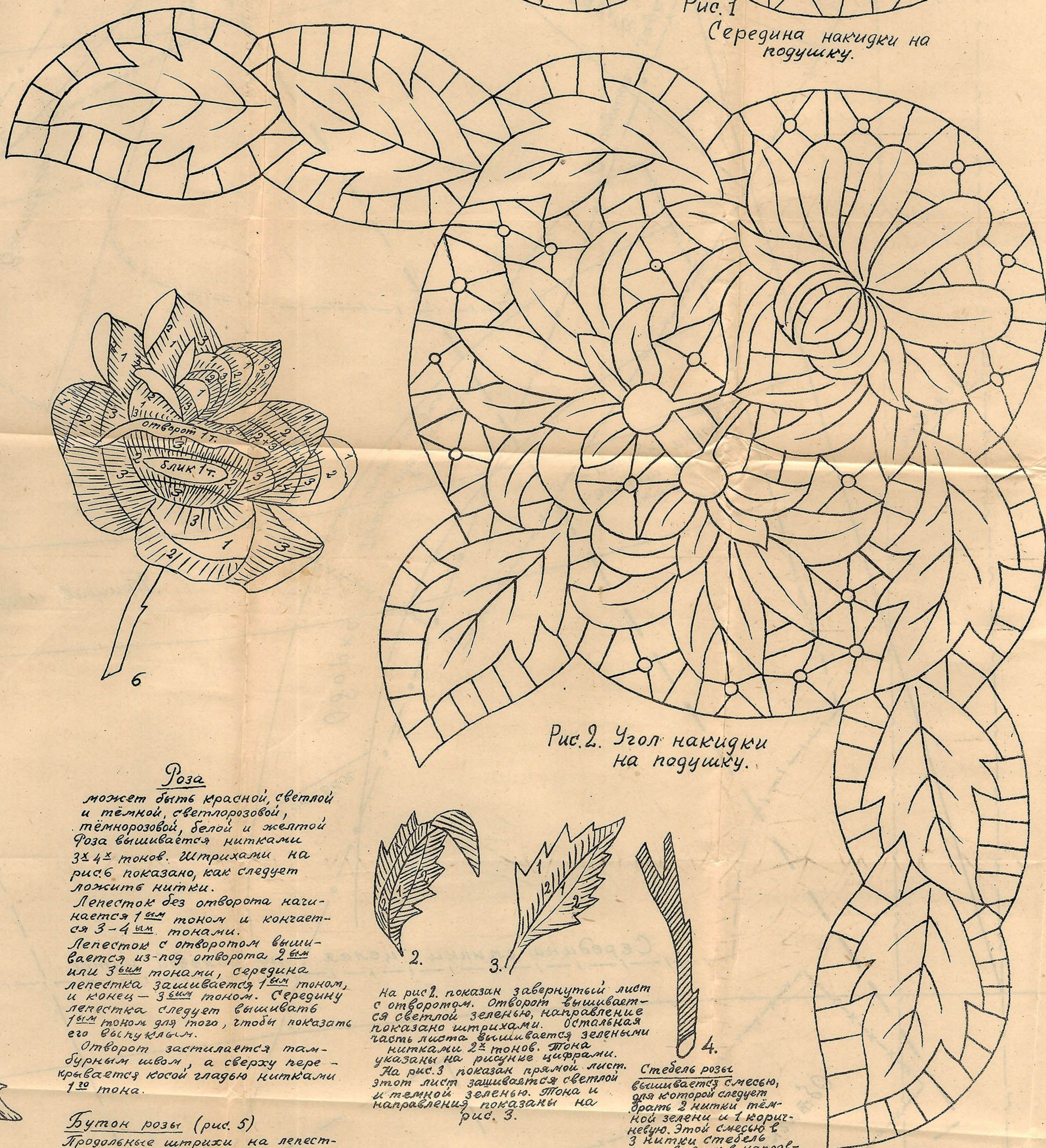

Рис. 2. Угол накладки на подушку.

На рис. 2 показан завернутый лист с отворотом. Отворот вышивается светлой зеленью, направление показано штрихами. Остальная часть листа вышивается зелёными нитками 2^х тонов. Тона указаны на рисунке штрихами.

На рис. 3 показан прямой лист. Этот лист зашивается светлой и тёмной зеленью. Тона и направления показаны на рис. 3.

Стебель розы вышивается смесями, для которой следует брать 2 нитки тёмной зелени и 1 коричневую. Этим смесью 3 нитки стебель зашивается в направлении, показанном на рис. 4.

Украшение листа

На рис. 1 герметиками показаны швы, которые следует накладывать нитками коричневого цвета по застеленному гладью листику. Листы, нарисованные на рис. 1, зашиваются тёмно-зелёными и рыжими нитками по верхнему краю.

